

Przewodnik
po
powiecie poznańskim

Poznań 2015

Tytuł: Przewodnik po powiecie poznańskim
Tekst i fotografie: Ziemowit Małąg
Redakcja: Andrzej Ogórkiewicz

Fotografie na okładce: dykban.pl

Powiat Poznański
ul. Jackowskiego 18
60–509 Poznań
www.powiat.poznan.pl

ISBN: 978-83-88993-13-8

Druk:
Zakład Poligraficzny Tomasz Kędziora,
Murowana Goślina 2015

PRZEWODNIK PO POWIECIE POZNAŃSKIM

Siedemnaście gmin otaczających stolicę Wielkopolski, składa się na jeden z największych powiatów w Polsce – powiat poznański.

Był i jest sceną wydarzeń ważnych i fascynujących, o czym przypominają budynki lub ich pozostałości, które można obejrzeć, uczestnicząc w żywej lekcji historii.

Potrafi zachwycić niezwykłym bogactwem przyrody, lasami i wielką liczbą jezior. Zaprasza na szlaki, które można pokonać pieszo, rowerem i samochodem.

Może być terenem krótkich spacerów i weekendowych wycieczek, ale także miejscem dłuższych, zaplanowanych wypraw, czy wreszcie bazą do spędzania całych wakacji.

Przekazując Państwu ten przewodnik, zachęcamy: na sportowo, turystycznie, rekreacyjnie, ruszajcie w powiat poznański!

Jan Grabkowski

STAROSTA POZNAŃSKI

Powiat mierzony krokami

Piesze zwiedzanie, włóczęga, albo łązęga. To forma turystyki, którą znamy najdłużej. Wystarczą buty i trochę kondycji. No i przede wszystkim chęć zobaczenia czegoś ciekawego, przyrodniczo i turystycznie. Jeśli jeszcze są wyznaczone szlaki, mamy wszystko, czego potrzeba. Od niedawna chodzimy także z kijami, łącząc turystykę z rekreacją, a nawet sportem. Powiat poznański oferuje sieć szlaków do zwykłej wędrówki i do Nordic Walking.

Kilka dobrze oznakowanych szlaków pieszych wytyczono w okolicy **Wielkopolskiego Parku Narodowego** (WPN). Najdłuższy jest, liczący blisko 75 kilometrów, szlak czerwony prowadzący z Osowej Góry do Puszczykowa, Rogalina i Kórnik a dalej już poza powiatem poznańskim do Zaniemyśla. Przechodzi także przez tereny Rogalińskiego Parku Krajobrazowego (RPK). Drugi, przechodzący przez WPN oraz RPK jest, liczący blisko 40 km, szlak niebieski z Otusza, przez Stęszew, wzdłuż jezior Tomickiego, Witobelskiego i Łódzkiego, dalej przez centralną część Wielkopolskiego Parku Narodowego i Mosinę, za którą Przez teren Rogalińskiego Parku Krajobrazowego dociera do Iłowca.

Jest też krótki, zaledwie dziesięciokilometrowy szlak czarny, wiodący wzdłuż malowniczych brzegów jeziora Dymaczewskiego z Rosnówka do Dymaczewa Starego i niespełna 12 kilometrowy szlak żółty, z Puszczykowa do Puszczykówka przez rezerваты: Puszczykowskie Góry, Świetlista Dąbrowa na Wysoczyźnie i Pojniki.

Fot. 1. Na jednym ze szlaków WPN

WPN proponuje też trasy spacerowe:

- wzdłuż szlaków czerwonego i niebieskiego, blisko 10 km, trasa im. Prof. Adama Wodziczki, pętla z Osowej Góry, wzdłuż brzegów jezior Kociołek, Skrzynka i Góreckie, z powrotem na Osową Górę;
- również na szlakach niebieskim i czerwonym, ośmiokilometrowa trasa „Szlak Kosynierów”, z Osowej Góry, przez jezioro Kociołek, jezioro Góreckie, miejscowość Jeziory do Puszczykowa;
- na niebieskim szlaku, trzynastokilometrowa trasa im. Cyryła Ratajskiego z Mosiny do Stężewa
- na szlaku żółtym, niespełna 12 kilometrowa trasa im. Bernarda Chrzanowskiego z Puszczykowa do Puszczykówka.

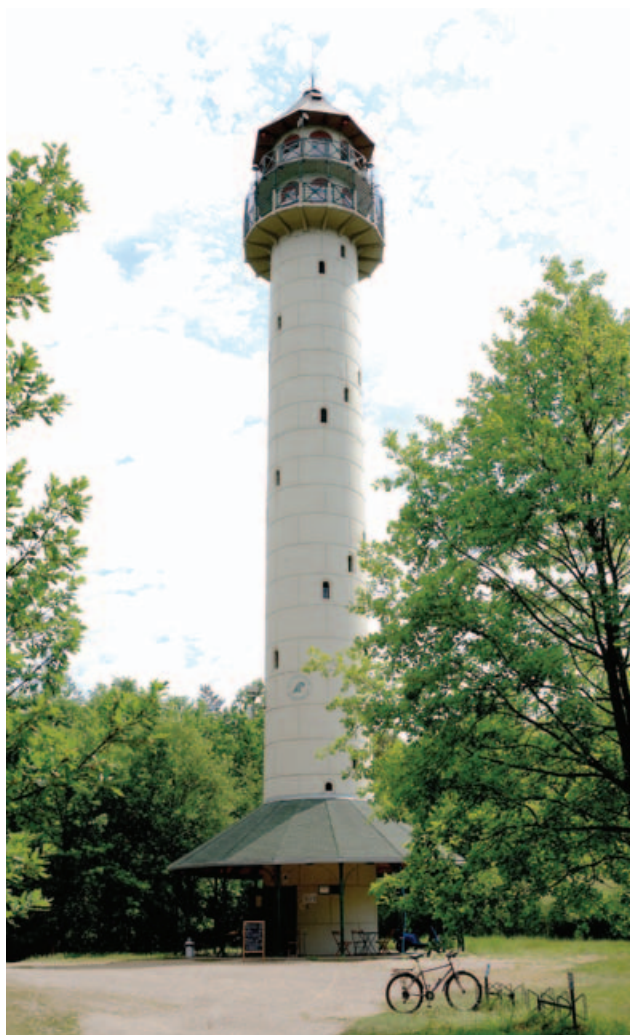
Bardzo krótki, ale ciekawy jest szlak zielony im. Arkadego Fiedlera z Puszczykowa, prowadzący wzdłuż Warty do Puszczykówka. Spacerujemy blisko muzeum Arkadego Fiedlera, kierując się dalej w stronę zabytkowego dworca a następnie w głąb miasta.

Na terenie **Rogalińskiego Parku Krajobrazowego**, do naszej dyspozycji jest ponad 24 kilometrowy szlak czerwony, z Drużyny Poznańskiej, przez Sowinki, Baranówko i Krajkowo Folwark do Brodniczki i Żabna

oraz ponad dziewięciokilometrowy szlak zielony z Rogalinka do Wiórka, wzdłuż wschodniego brzegu Warty.

Nieopodal Czmońca wyznaczono przyrodniczą ścieżkę dydaktyczną „Bobrowy Szlak”, także z myślą o turystyce z kijkami do Nordic Walking. Ma trzy warianty, z których najdłuższy liczy nieco ponad 4 kilometry i przebiega przez podmokłe tereny rozlewisk Warty oraz lasy i pola. Znajdziemy na nich ślady aktywności bobrów. Na szlaku jest też wieża widokowa, z której rozciąga się piękna panorama okolicy.

Równie atrakcyjny dla turystyki pieszej jest obszar **Parku Krajobrazowego Puszcza Zielonka**. Punktem wyjścia dla wycieczek planowanych na tym obszarze jest Dziewicza Góra (144,9 m n.p.m.), najwyższe wzniesienie

Fot. 2. Wieża widokowa na Dziewiczej Górze

w okolicy, na której szczycie zlokalizowana jest 40 metrowa wieża obserwacyjna z tarasem widokowym okalającym budowlę.

Na Dziewiczej Górze rozpoczyna się biegnący do Głębozka a dalej aż do Sławy Wielkopolskiej blisko czterdziestokilometrowy szlak niebieski, z którego większość, bo aż 30 km biegnie na terenie powiatu poznańskiego.

Tu możemy połączyć aktywność z oglądaniem zabytków. W okolicach Annowa (gmina Czerwonak), warto zobaczyć leśniczówkę z połowy XIX w. W samym Annowie zachowały się zabudowania folwarczne z końca XIX i początku XX w.

NASTĘPNY PRZYSTANEK – OWIŃSKA

Do obowiązkowego zobaczenia pocysterskie zabytki: klasztor Sióstr Cysterek, kościół św. Jana Chrzciciela oraz kościół św. Mikołaja, pałac von Treskov z pomnikowym Dębem Bartkiem. Tu też znajduje się jedyny w Europie **Park Orientacji Przestrzennej**, wybudowany przez powiat poznański na terenie Specjalnego Ośrodka Szkolno–Wychowawczego im. Synów Pułku.

Dalej szlak prowadzi przez Puszcę Zielonkę do jezior w okolicach Tucznia i dalej do Zielonki. Po drodze mijamy Ludwikowo (gmina Czerwonak), niewielką osadę z zabudowaniami z przełomu XIX i XX w.

Na Dziewiczą Górę wiedzie też krótki, dziesięciokilometrowy szlak żółty z Kobylnicy, przez Wierzenicę i Kicin, w których podziwiać można zabytkowe kościółki drewniane.

Przez Dziewiczą Górę przebiega dalekodystansowy, liczący 165 kilometrów (w tym 23 km na terenie powiatu poznańskiego), szlak czerwony z pobliskiego Czerwonaka aż do jeziora Płotki nieopodal Piły. Szlak przecina Park Krajobrazowy Puszcza Zielonka prowadząc dalej do Kamińska, Zielonki i dalej już poza granicami powiatu do Niedźwiedzin, Rejowca i Skoków.

Bardzo interesujący z punktu widzenia turysty–piechura jest też osiemdziesięciopięciokilometrowy szlak zielony z Pobiedzisk, przez Promno (Park Krajobrazowy Promno) i dalej na terenie Puszczy Zielonka przez Wronczyn, nieopodal jeziora Stęszewskiego, Tuczo, Okoniec i Głębochek oraz znajdujące się już poza terenem parku krajobrazowego Łopuchowo i Wojnowo, w stronę Długiej Gośliny, Starczanowa i rezerwatu Śnieżycowy Jar, za którym szlak opuszcza teren powiatu poznańskiego. W Śnieżycowym Jarze, zawsze wczesną wiosną, możemy oglądać morze białych kwiatków, których pojawienie się obwieszcza koniec zimy.

Na terenie Puszczy Zielonka mamy też krótsze trasy turystyczne, takie jak nieco ponad trzykilometrowy czarny szlak łącznikowy w pobliżu Owińsk. Prowadzi od stacji kolejowej wokół pocysterskiego klasztoru oraz Parku Orientacji Przestrzennej i Muzeum Tyflologicznego, do przebiegającego nieopodal szlaku niebieskiego z Dziewiczej Góry do Sławy Wielkopolskiej.

Rowerowym szlakiem

Dla jeżdżących ambitnie rowerzystów, ale i dla tych, którzy jeżdżą rekreacyjnie, najważniejszym szlakiem jest **Pierścień Rowerowy dookoła Poznania**. Oznakowany na pomarańczowo, o długości około 173 km jest elementem Wielkopolskiego Systemu Szlaków Rowerowych. Pierścień Rowerowy tworzy zamkniętą pętlę wokół stolicy Wielkopolski i obejmuje swoim zasięgiem wszystkie najciekawsze pod względem turystycznym tereny powiatu poznańskiego. Przejechanie tego szlaku w jeden dzień to zadanie dla znakomicie wytrenowanych, niemal wyczynowych kolarzy.

Dla miłośników jednodniowych wycieczek rowerowych stworzono 7 szlaków łącznikowych, promieniście wychodzących z Poznania.

Każdy z nich pozwala, po pokonaniu wybranego odcinka Pierścienia, wygodnie powrócić do Poznania. Na trasie mijamy wiele interesujących miejsc – zarówno pod względem i historycznym, artystycznym jak i przyrodniczym. Jednym z nich jest Kórnik, z zamkiem wpisanym do rejestru klasy „0” oraz z Biblioteką Kórnicką PAN, zawierającą najcenniejsze zabytki kultury polskiej, m.in. rękopis III cz. „Dziadów” Adama Mickiewicza.

Konieczne trzeba zobaczyć XVIII-wieczny, przepięknie odrestaurowany Pałac Raczyńskich, wraz ze sławną galerią malarstwa oraz skupiskiem pomnikowych dębów w Rogalinie, czy XV-wieczny kościół w Stęszewie. Ponadto szlak biegnie poprzez Wielkopolski Park Narodowy oraz trzy parki krajobrazowe – Rogaliński Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy Promno i Puszcę Zielonkę.

Fot. 3. Powiat prowadzi rowerzystów

Oznaczenie trasy Pierścienia: czarny rower na pomarańczowym tle z określeniem kierunku szlaku.

SZLAKI ŁĄCZNIKOWE:

- Szlak łącznikowy „Nad jezioro Lusowskie” – 23,3 km (zielony): początek trasy przy skrzyżowaniu ul. Bukowskiej i Bułgarskiej w Poznaniu, koniec trasy – punkt widokowy w Lusówku (gmina Tarnowo Podgórne).
- Szlak łącznikowy „Doliną Bogdanki” 13 km (czarny): początek przy ul. Nad Wierzbakiem w Poznaniu, koniec trasy – Kiekrz.
- Szlak łącznikowy „Do rezerwatu Gogulec” 7 km (żółty): początek trasy – ostatni przystanek Poznańskiego Szybkiego Tramwaju (Os. Jana III Sobieskiego), koniec – Złotniki (gmina Suchy Las). Dalej szlak, nie będąc już łącznikowym, wiedzie poza obręb pierścienia aż do Chłudowa i Obornik.
- Szlak łącznikowy „Doliną Cybiny do Parku Krajobrazowego Promno” – 22,6 km (czarny) początek trasy – stanowiska startowe toru regatowego Malta, koniec – Biskupice (gmina Pobiedziska).
- Szlak łącznikowy „Darz Bór” do Tulec – 9 km (żółty), początek trasy przy ul. Browarnej w Poznaniu, koniec – Tulce (gmina Kleszczewo).
- Szlak łącznikowy „Doliną Głuszynki do Kórnika” – 18,7 km (niebieski), początek trasy: stacja kolejowa Poznań Starołęka, koniec – Kórnik.
- Szlak łącznikowy „Wzdłuż Warty do Wielkopolskiego Parku Narodowego” – 26,7 km (czerwony), początek trasy – narożnik ulic Droga Dębińska i Królowej Jadwigi w Poznaniu, koniec – droga prowadząca z Rogalina do Kórnika (trasa nr 431).

Trasy rowerowe powiatu poznańskiego tworzą samoistny system, ale są także wpisane w znacznie większy **Wielkopolski System Szlaków Rowerowych**.

Transwielkopolski Trakt Rowerowy biegnie z południowego wschodu przez Krzyżowniki i Tulce do Poznania i dalej na północny zachód, z Kiekrza przez Żydowo w kierunku Szamotuł.

Nadwarciański Szlak Rowerowy przecina powiat poznański z południa od strony rezerwatu Krajkowo, przez Baranowo, Sowiniec do Mosiny, gdzie łączy się z trasą łącznikową Pierścienia dookoła Poznania. Szlak z Poznania w kierunku północnym wiedzie zaś przez Biedrusko i Mściszewo w kierunku Starczanowa i rezerwatu Śnieżycowy Jar.

Pełna trasa została wytyczona wzdłuż całego wielkopolskiego odcinka Warty i stanowi świetne uzupełnienie oferty turystyki wodnej, jaką jest sieć stanic kajakowych. Szlak wyposażono w tablice informacyjne oraz drewniane wiaty postojowe. A po drodze: pola, łąki, łęgi wierzbowe i liczne starorzecza.

Ziemiański Szlak Rowerowy: ciągnie się z Poznania w kierunku południowym. Jego przebieg na terenie powiatu pokrywa się w znacznym stopniu ze szlakiem łącznikowym Pierścienia dookoła Poznania. Z Mosiny prowadzi dalej prostą asfaltową drogą w kierunku Pecnej i Czempinia.

Piastowski Szlak Rowerowy: od Poznania, szlakiem łącznikowym przez Kobylnicę i Biskupice i dalej od Promna przebiega przez Park Krajobrazowy Promno, do Pobiedzisk i w kierunku jeziora Lednica.

Świetnie rozbudowany i bardzo atrakcyjny widokowo system szlaków rowerowych znajdziecie na terenie Puszczy Zielonka. Opiera się o dwa trakty Duży: Pierścień Rowerowy Puszczy Zielonki (DPR) i Mały Pierścień Rowerowy Puszczy Zielonki (MPR) wraz z dwunastoma trasami łącznikowymi. Na tym terenie z powodzeniem można zaplanować całodzienną wyprawę.

Trasa liczącego ponad 50 kilometrów **Dużego Pierścienia Rowerowego Puszczy Zielonki** umownie rozpoczyna się w Czerwonaku, przy

dworcu kolejowym. Wiedzie w kierunku podnóża Dziewiczej Góry i dalej do Dąbrówki Kościelnej. Z Dąbrówki należy kierować się w stronę Kiskowa, by malowniczą trasą dotrzeć do Niedźwiedzin. Dalej dojeżdża się do Sławicy mijając po drodze kopalnię piasku. Obok zarośniętej lasem Góry Zamkowej docieramy do Brzeźna i dalej kierujemy się ku leśniczówce Długa Goślina. Następnie trasa Pierścienia wiedzie ku miejscowości Pacholewo by w Starczanowie połączyć się z Małym Pierścieniem Rowerowym Puszczy Zielonka.

Mały Pierścień Rowerowy rozpoczyna się w Murowanej Goślinie i wiedzie w kierunku Kamińska i Pławna. Następnie ładną drogą gruntową docieramy do Zielonki i skręcamy w kierunku Głębocka. Po drodze warto zwrócić uwagę na stary dom szachulcowy określany niekiedy jako „stara leśniczówka”. Z Głębocka do Łopuchowa prowadzi wygodna droga bitumiczna. Dalej zaś podążamy w kierunku Wojnowa i Długiej Gośliny. Koniecznie trzeba zobaczyć piękny drewniany kościółek, jeden z wielu na Szlaku Kościołów Drewnianych Puszczy Zielonki. W Starczanowie szlak łączy się z Dużym Pierścieniem i dalej podążają wspólnie przez Mściszewo aż do Murowanej Gośliny.

Fot. 4. Rajd w powiecie poznańskim

Każdy z dwunastu szlaków łącznikowych może swobodnie stanowić samodzielną trasę wycieczki. Swoim zasięgiem znacznie przewyższają obszar Puszczy Zielonki sięgając poza Park Krajobrazowy Promno od południowego wschodu aż po północne krańce powiatu poznańskiego

Przez powiat poznański przebiegają dwa transeuropejskie szlaki rowerowe systemu **EuroVelo**. Jest to trasa EV2 i EV9 (Znakowane także niekiedy R-2 i R-9). Pierwsza z nich pokrywa się niemal w całości z Piastowskim Szlakiem Rowerowym, zaś druga korzysta z Piastowskiego i Ziemiańskiego Szlaku Rowerowego.

Mamy też w powiecie szlaki lokalne. Jednym z nich jest liczący około 60 kilometrów **Kórnicki Pierścień Rowerowy**. Do centrum miasta można zjechać z czterech stron. Pozwala to podzielić szlak na cztery około 20 kilometrowe etapy. Trasa rozpoczyna się i kończy na kórnickim rynku, tuż przy ratuszu miejskim. Następnie, poruszając się zgodnie z kierunkiem wskazówek zegara, zwiedzić można Trzebisławki i Koszuty, gdzie znajdziemy zabytkowy kościółek i Muzeum Ziemi Średzkiej. Po minięciu drogi S-11 docieramy do miejscowości Lorenka i wsi Jaskowo. Za Jaskowem – pierwsze skrzyżowanie ze szlakiem łącznikowym. Dalej szlak wiedzie do miejscowości Jeziory Wielkie i do Czmonia. W Radzewie mamy kolejną możliwość zjazdu z pętli. Szlak następnie wiedzie na północ przez Mieczewo do Kamionek, mijając po drodze kolejny zjazd z pętli. Następnie skręca w kierunku Robakowa, gdzie ponownie przekracza trasę S-11. Dalej leśnymi drogami przez Szczodrzykowo i Runowo wracamy do Kórnika.

Trzy ciekawe trasy rowerowe znajdziemy na terenie gminy Mosina. **Łabędzi Szlak Rowerowy** rozpoczyna się na skraju lasu na północ od Rogalinka. Początkowo kieruje się na północ wzdłuż brzegu Warty, następnie zaś skręca na wschód przecinając szlak konny oraz drogę Poznań–Rogalinek. Dalej wiedzie do Głuszyny Leśnej, Kubalina i zabudowań Rogalina Podlesia, gdzie rozpoczyna się kilkukilometrowa pętla prowadząca rowerzystów najpierw w kierunku Daszewic, następnie skręcająca w drogę do Mieczewa i powracająca do Rogalina Podlesia.

Rogaliński Szlak Rowerowy rozpoczyna się w Rogalinku w pobliżu mostu na Warcie. Początkowo biegnie na północ, podobnie do Łabędziego Szlaku Rowerowego, by następnie jak on, skręcić na wschód przecinając szlak konny i drogę Poznań–Rogalinek. Dalej prowadzi do Głuszyny Leśniej, Kubalina i zabudowań Rogalina Podlesia. Tam tworzy pętlę, analogiczną do tej, która zawarta jest w Łabędzim Szlaku Rowerowym, by po powrocie do Rogalina Podlesia skierować się do Rogalina. Szlak kończy swój przebieg na parkingu przez Zespół Pałacowo–Parkowy w Rogalinie. Jesteśmy obok jednego z najcenniejszych zabytków Wielkopolski.

Rowerowy Szlak Warty składa się z dwóch odcinków, które kiedyś mają utworzyć pętlę. Warunkiem jest powstanie przeprawy promowej na Warcie w pobliżu Krajkowa.

Pierwszy odcinek szlaku rozpoczyna się w Rogalinku, w pobliżu mostu na Warcie. Dalej prowadzi w kierunku drewnianego kościółka a następnie polnymi drogami w kierunku Rogalina. Tam mija główne wejście do Zespołu Pałacowo–Parkowego i dalej prowadzi w stronę Mauzoleum Raczyńskich a następnie do Świątnik i Radzewic.

Odcinek drugi rozpoczyna się na skrzyżowaniu drogi Mosina–Kórnik z trasą do Niwki i Puszczykowa. Stamtąd drogą leśną wiedzie na południe przez Kanał Mosiński i dalej lasami w kierunku Sowińca. Dalej prowadzi asfaltową drogą do Krajkowa a następnie leśnym duktem w kierunku rzeki.

Cysterski Szlak Rowerowy przebiega przez gminy tworzące Związek Międzygminny Puszcza Zielonka (Czerwonak, Kiszkowo, Murowana Goślina, Skoki i Swarzędz) a także przez miasto Poznań oraz gminy powiatu wągrowieckiego. Szlak biegnie zarówno drogami asfaltowymi jak i śródlęsnymi duktami, które w okresie letnim mogą być suche i piaszczyste. Został poprowadzony przez najciekawsze, zachowane obiekty Zakonu Cystersów. Szlak nie omija również terenów Parku Krajobrazowego Puszcza Zielonka i rezerwatów przyrody. Podążając nim, można zdobyć wiele ciekawych informacji na temat Cystersów oraz regionu, odpocząć aktywnie i nacieszyć oko kojącymi widokami przyrody.

Ach, jak przyjemnie... czyli wodna przygoda

Po spacerze i przejażdżce rowerowej czas na wodę, tym razem nie wpław, choć takich możliwości w czystych wodach jest mnóstwo. Przemierzmy powiat różnymi szlakami, przy pomocy rozmaitych jednostek pływających. Powiat poznański to co prawda nie Pojezierze Augustowskie, ale warunki do uprawiania turystyki wodnej ma całkiem niezłe.

Oprócz wielu potoków i strumieni mamy siedem rzek i jeden kanał. Najważniejsza jest jednak Warta, która w granicach powiatu liczy 64 km, płynąc z południa na północ między miejscowościami Czmoniec i Szymankowo.

Do prawobrzeżnych dopływów Warty na terenie powiatu należą: Głuszynka wraz ze swoim dopływem – Kopłą, Cybina i Główna wraz z potokiem spod Tuczna. A do lewobrzeżnych: Samica Stęszewska połączona z Kanałem Mosińskim, który łączy Wartę z Obrą tworząc tzw. Małą Pętlę Wielkopolską. Na wszystkich tych akwenach można z powodzeniem kajakiem, łodzią, czy motorówką, pod warunkiem jednak, że stan wody jest odpowiednio wysoki. Powiat poznański to bowiem obszar o najmniejszej w naszym kraju sumie rocznych opadów, a największej liczbie dni słonecznych w ciągu roku. Sprawia to, że stan wód – rzek i jezior jest niski, a w okresie letnim bardzo niski. Zdarza się, że pływanie po mniejszych rzekach powiatu jest utrudnione lub wręcz niemożliwe. Dlatego wiele z akwenów nadaje się do uprawiania turystyki wodnej tylko w okresie wczesnej wiosny lub późnej jesieni, przy wysokich stanach wód.

Przez cały rok spławna jest **Warta**. W Czmońcu, na granicy powiatu, rozpoczynamy przygodę z rzeką, która wijąc się między Wielkopolskim Parkiem Narodowym, Rogalińskim Parkiem Krajobrazowym, polami i lasami dopływa do Poznania. Na wysokości najstarszej części miasta – Ostrowa Tumskiego wpływa do niej Cybina, a kilka kilometrów dalej rzeka Główna. Malownicze okolice niezniszczone przez przemysł – to otulina poligonu wojskowego w Biedrusku. Na całym odcinku rzeki i na jej dopływach spotykamy zabytki architektury oraz pomniki przyrody. Końcem odcinka rzeki na terenie powiatu poznańskiego jest Szymankowo. Tutaj Warta mijając przyrodniczą atrakcję – Rezerwat Śnieżycowy Jar, wpływa do kolejnego powiatu – obornickiego.

Na turystę czeka jeszcze jedna atrakcja – ślady grodziska w Radzimi, znane jedynie archeologom, historykom oraz nielicznym spędzającym aktywnie wolny czas w dolinie Warty.

Wodniacy planując wyprawę Wartą mogą rozpocząć swoją podróż z mariny w Śremie. Na terenie powiatu mamy trzy tego typu miejsca postojowe, w Puszczykowie, Czerwonaku i Mściszewie. Po opuszczeniu powiatu dogodnym miejscem zakończenia wyprawy są Oborniki.

MOŻEMY TEŻ POPŁYWAĆ NA JEZIORACH...

Szlak kajakowy Puszcza Zielonka ma 11,3 km długości i prowadzi przez południową część Puszczy Zielonki. Z uwagi na znikomy prąd szlak pokonać można w obie strony bez większej różnicy w intensywności wiosłowania. Od strony Pobiedzisk zaczyna się on na Jeziorze Biezdruchowskim. Potem przez kilometr prowadzi rzeką Główną (z prądem), by na południe od Nadrożna, skrócić w Strugę Wierzenicką (pod prąd). Następnie przechodzi przez pięć jezior: Jerzyńskie, Wronczyńskie Małe i Wielkie, Stęszewskie i Kołatkowskie (te dwa ostatnie często uważa się za jedno, Stęszewsko–Kołatkowskie). Zakończenie szlaku zlokalizowano w Tucznie. Na trasie czeka nas osiem łatwych, krótkich przenosek nad

wąskimi przepustami i przez drogi lokalne. Przy przenoskach zbudowano przystanie do wodowania kajaków.

Fot. 5. Tu trzeba przenieść kajak

Płynąc szlakiem obejrzymy zabytki architektury: drewnianą dzwonnice i gorzelnię pofolwarczną (XIX wiek) we Wronczynie, dwór Maksymiliana Jackowskiego oraz dwór w Jerzynie.

Na jeziorach powiatu pojawiają się też reprezentanci najszlachetniejszej formy pływania po wodzie, czyli żeglarstwa. Jeziora, choć czyste i urocze, nie są ogromne, ale o tym w kolejnym rozdziale.

W zdrowym ciele zdrowy duch

Żeby dobrze odpocząć, trzeba się porządnie zmęczyć. Ta prawda dotyczy wszystkich, choć nie wszyscy jeszcze o tym wiedzą. Najwyższa pora, żeby się o tym przekonali, a w powiecie poznańskim warunki do rekreacji są znakomite.

Zaczynamy od **jazdy konnej**. Każdy, niezależnie od stopnia zaawansowania, znajdzie coś dla siebie. Można uczyć się podstaw jeździectwa, szlifować swoje umiejętności, bądź startować w licznych zawodach albo też oddawać się wyłącznie rekreacyjnej jeździe na zamkniętych i otwartych szlakach konnych.

Konno przez Puszcę Zielonkę możemy wyruszyć np. ze wsi Raduszyn (gmina Murowana Goślina). Kiedy już opanujemy podstawy jazdy, z siodła obejrzymy widoki, których próżno szukać nawet na Dzi-
kich Polach. Doskonałe warunki do uprawiania terenowej jazdy konnej znajdziemy także nieopodal Łoskonia Starego. A po wyczerpującym treningu, zrelaksujemy się, kąpiąc się w pobliskim jeziorze.

Na zajęcia z hipoterapii zaprasza Boguszewo (gmina Murowana Goślina), 15 km na północ od Poznania. Natomiast w Kamińsku-Pławnie, oprócz nauki jazdy konnej z doświadczonymi instruktorami, można podziwiać konie pełnej krwi angielskiej.

Baranówko, koło Mosiny stało się sławne dzięki fundacji Stworzenia Pana Smolenia, która m.in. pomaga rehabilitować dzieci i młodzież.

Na świeżym powietrzu pojeździmy też na terenie Rezerwatu Przyrody Krajkowo. W razie niepogody można pokłusować pod dachem, w nowoczesnej ujeżdżalni połączonej ze stajniami.

Kolejne propozycje dla miłośników jazdy konnej to: Szewce, Podkowa Gruszczyń czy Buk.

Powiat poznański może poszczycić się również stadniną Koni w Iwnie, która działa od 1945 roku, na terenie majątku powstałego w XIV w. Tam prowadzona jest hodowla koni półkrwi. Ponadto ośrodek oferuje naukę jazdy, czy galopy po okolicznych lasach. Działa tu klub Abaria Iwno, którego zawodnicy wygrywają zawody międzynarodowe.

Podobnie jak Abakus Kaczyna (gmina Pobiedziska). W obu tych miejscach można nie tylko pojeździć rekreacyjnie, ale też zobaczyć, jak robią to zawodowcy.

W Lusowie, niezależnie od pory roku, wszyscy entuzjaści konnego sportu mogą skorzystać z zajęć rekreacyjnych i wypoczynkowych na parкурze klubowym oraz w okolicach urzekającego jeziora Lusowskiego.

Oglądanie powiatu poznańskiego z powietrza proponuje **Aeroklub Poznański**, dysponujący dwoma lotniskami: w Kobylnicy (gmina Swarzędz) i w Bednarach (gmina Pobiedziska). Turyści mogą skorzystać tu z lotów widokowych balonem, samolotem, szybowcem, motolotnią i motoparalotnią, czy spróbować swoich sił w skokach spadochronowych w tandemie. Na terenie powiatu poznańskiego znajduje się także prywatne lądowisko w Żernikach, gmina Kórnik.

Tor Poznań położony w Przeźmierowie, jest jedynym tego typu obiektem w Polsce. Za sprawą Automobilklubu Wielkopolski jest on dostępny nie tylko dla profesjonalnych zawodników, ale także dla amatorów zakonanych w sporcie samochodowym i motocyklowym.

Powiat poznański posiada doskonałe tereny do uprawiania **Nordic Walking**. Miłośnicy tej formy rekreacji mogą korzystać z bazy znako-

wanych szlaków turystycznych. Specjalnie dla tej grupy aktywnych wyznaczone zostały trzy dedykowane szlaki turystyczne przebiegające przez Parki Krajobrazowe „Puszcza Zielonka” i „Promno”. Wszystkie mają charakter pętli, która rozpoczyna się i kończy w miejscu, do którego łatwo dotrzeć różnymi formami komunikacji.

Fot. 6. Dokąd wyruszyć z kijami?

Pierwszy szlak (Pobiedziska–Kapalica) wiedzie z targowiska miejskiego w Pobiedziskach nad jezioro Drążynek. Możecie wybrać kilka wariantów trasy, w zależności od czasu i dystansu, który planuje się pokonać.

Drugą trasę wyznaczono w okolicy jeziora Brzostek. Rozpoczyna się przy parkingu samochodowym. W zależności od przyjętego wariantu prowadzi wzdłuż linii brzegowej jeziora lub też zagłębia się w tereny parku krajobrazowego, aż do jeziora Drążynek.

Ostatni szlak rozpoczyna się na dworcu kolejowym Pobiedziska–Letnisko Leśne i wiedzie wokół rezerwatu przyrody Jezioro Dębiniec.

REKREACJA WODNA

Przez środek powiatu poznańskiego przepływa **Warta**, jedna z największych rzek w Polsce. Nad jej brzegami zbudowano kilka marin. To propozycja dla kajakarzy i motorowodniaków. Turyści w kajakach często rozpoczynają swoją wyprawę w Śremie a kończą w Obornikach. Po drodze, na terenie powiatu poznańskiego korzystają z przystani w Puszczykowie, Akwenmariny w Czerwonaku oraz przystani Binduga w Mściszewie, nieopodal Murowanej Gośliny. Szczególnie Akwamarina to doskonałe miejsce na przystanek i piknik. Można tu zacumować kajak czy łódź i rozpałić grilla. I w razie niepogody skorzystać z zadaszanej wiaty.

Bogactwem powiatu poznańskiego są także jeziora. Na wielu z nich zorganizowano kąpieliska, można także wypożyczać sprzęt wodny. Najciekawsze to jezioro Lusowskie ze strzeżoną plażą, kąpielisko Tropicana w Owińskach, Ekoplaża w Stęszewku i jezioro Dymaczewskie, na którym działa przystań żeglarska Mosińskiego Klubu Żeglarskiego.

A jeśli już mowa o żeglarskim, to trzeba wspomnieć o Kiekrzu, który, co prawda nie może konkurować z Mazurami powierzchnią, ale może się pochwalić kilkunastoma przystaniami, świetnymi wynikami szkolenia i sukcesami na miarę olimpijską. Na jeziorze, przy silnym wietrze można także popływać na desce, a zimą na bojerach.

W Powiecie powstają też ośrodki dla wakeboardzistów, czyli pływających na deskach ciągniętych przez linę. Wakeboard można poćwiczyć m.in. w Owińskach i w Pobiedziskach, nad jeziorem Biezdruchowo.

W wielu miejscowościach powiatu poznańskiego są także kryte pływalnie z basenami sportowymi i rekreacyjnymi. Korzystać z nich można m.in. w Swarzędzu, Suchym Lesie, Tarnowie Podgórnym, Kozichłowach i w Kórniku.

PARKI LINOWE I ŚCIANKI WSPINACZKOWE

Powiat poznański oferuje dwa parki linowe.

Cascader Park w Kobylnicy oferuje cztery trasy linowe, których trudność dostosowana jest do różnych możliwości odwiedzających. Ponadto można skorzystać z zjazdów tyrolkami, spośród których najdłuższa ma trzysta metrów długości.

Drugi park linowy znajduje się w Korzonkowie, w gminie Mosina. Oferuje trzy trasy linowe oraz możliwość zjazdu 60 metrową tyrolką. Opcjonalnie możliwe są także inne atrakcje, takie jak przejazdy bryczką, spacer konny czy spływ kajakowy.

Gramy w zielone

Nie ma lepszego sposobu, aby oddalić się od zgiełku miasta, jak tylko zanurzyć się w naturalnej zieleni. Jeśli należycie do tych, których ucieszy widok stuletniego dębu, delikatnych śnieżyc czy zwinnej wiewiórki – jesteście na dobrym tropie. Spa-

cer wybrukowanymi ulicami można w Powiecie Poznańskim błyskawicznie zamienić na wędrówkę wyznaczonym szlakiem, który może nas zaskoczyć wieloma niespodziankami.

Fot. 7. Którędy teraz?

WIELKOPOLSKI PARK NARODOWY

Może trudno w to uwierzyć, ale są jeszcze tacy, którzy reagują zdziwieniem na informację, że mamy w regionie park narodowy. Tatrzański Park Narodowy, Bory Tucholskie czy Bieszczady – to wiadomo, ale park w Wielkopolsce?!

Tymczasem Park istnieje i należy do najbardziej malowniczych miejsc powiatu. Jego powierzchnia jest stosunkowo niewielka – wynosi 14 840 ha., ale pełna ciekawostek. Ukształtowanie terenów Parku jest ściśle związane z działalnością lądolodu, głównie w okresie 70–10 tysięcy lat temu (tzw. zlodowacenie bałtyckie). Wówczas to wytworzyły się dzisiejsze formy krajobrazu. Znaleźć tu można wiele typowych elementów polodowcowej rzeźby terenu: wysoczyzny morenowe czy rynny, w których znajdują się liczne jeziora. Jeśli zobaczymy coś, co przypomina kolejowy nasyp, musimy wiedzieć, że to owalne pagórki kemowe. Wędrując po Parku spotkamy także ogromne głazy narzutowe. Największy z nich ma swoją nazwę: Głaz Leśników i objęty jest ochroną jako pomnik przyrody.

Czasy, kiedy leżały tutaj lodowce, przypomina nie tylko ukształtowanie terenu, ale i roślina o bardzo intrygującej nazwie. To zimoziół północny, po łacinie *Linnaea borealis*. Wspominamy o tym dlatego, że była to ulubiona roślina Karola Linneusza (tego samego, który wymyślił system klasyfikacji organizmów) i taką nazwę otrzymała na jego własne życzenie. Jest ona pozostałością po czasach lodowcowych i jest w naszym kraju objęta ochroną. Warto jednak dostrzec także takie rośliny, jak pospolita konwalijka dwulistna. Na różnorodność flory składa się aż 1200 gatunków drzew i krzewów. W parku dominuje bór sosnowy, jednak nie są rzadkością także dęby i graby. Występuje tu około 150 gatunków mszaków i tyle samo porostów oraz aż 500 gatunków grzybów.

Wśród zwierząt na uwagę zasługuje bogactwo kręgowców. Spotkać tu można wszystkie gatunki nizinnych płazów, w tym rzadką rzekotkę drzewną oraz ropuchę paskówkę. Z gadów warto wspomnieć o licznych zaskrońcach i padalcach. Ciekawymi przedstawicielami ptaków są dzięcioł czarny i zimorodek oraz drapieżny myszołów zwyczajny i błotniak stawowy. Na jeziorach spotkać można dostojnie pływające perkozy dwuczube oraz kaczki krzyżówki.

Na obszarze parku występuje też 40 gatunków ssaków. Oprócz saren, jeleni i dzików oraz drapieżnych kun, borsuków i lisów spotkamy tu liczne gatunki nietoperzy oraz gryzoni i ssaków owadożernych. A jeśli zobaczymy zwierzę z wydłużonym ryjkiem, przypominające jednocześnie trochę kreta, mysz i jeża – to będzie na pewno ona: ryjówka malutka. To najmniejszy ssak żyjący na terenie naszego kraju!

Ryjówka jest oczywiście pod ochroną. Nie jest jedyna – w całym Wielkopolskim Parku Narodowym są całe obszary, które są ściśle chronione. Utworzono ich 18, zajmują 260 ha. Chronią one rozmaite formy krajobrazu polodowcowego oraz najbardziej naturalne zbiorowiska roślin, a także związane z nimi zwierzęta.

A jakie jest najmniejsze w Wielkopolskim Parku Narodowym jezioro? To jezioro Skrzynka – wiąże się z nim ciekawa legenda. Podobno na jego dnie, od czasów potopu szwedzkiego, leżą skarby rodziny Pożegowskich. Może kiedyś wypłyną na powierzchnię? Na razie jednak bardziej prawdopodobne jest, że zamiast blasku rodowych klejnotów, załśni po prostu tafla jednego z dziesięciu jezior. Właśnie tyle zbiorników pochodzenia polodowcowego – o różnym charakterze i wielkości – znajduje się na terenie Parku. Największe jest jezioro Łódzko–Dymaczewskie a najgłębsze – jezioro Góreckie.

To właśnie na nim znajduje się wyspa z ruinami zamku. Wybudował go Tytus Działyński jako prezent ślubny dla swojej siostry Klaudyny Potockiej. Budowla zaprojektowana została w stylu romantycznym z pięknym widokiem na otaczające ją jezioro. W czasie Wiosny Ludów opuszczony zamek stał się kwaterą wojsk powstańczych. Obecnie jego ruiny podziwiać można wyłącznie z perspektywy brzegu, gdyż wyspa stanowi ścisły rezerwat przyrody.

Wśród obszarów ochrony ścisłej na uwagę zasługuje Grabina im. Prof. Adama Wodziczki (założyciela WPN). Ochronie podlega tutaj najbardziej naturalny fragment lasu dębowo–grabowego, jaki zachował się na

Fot. 8. Głaz Adama Wodźiczki

skraju rynny Jeziora Góreckiego. Jest to relikw lasów, które zajmowały niegdyś znaczną część dzisiejszego Parku, wzorzec dla przebudowy tutejszych drzewostanów. Rezerwat stanowi także samo Jezioro Góreckie. Podobnie jak inne zbiorniki wodne: jezioro Kociołek, Skrzynka i Budzyńskie oraz okresowe oczko wodne Pojniki. Ciekawymi rezerwatami są też Sarnie Doły, składające się z trzech śródlęsnych oczek wodnych i dwóch mszarów torfowiskowych oraz Trzcielińskie Bagno – miejsce lęgowe wielu gatunków ptaków wodnych i błotnych.

Jak to wszystko zobaczyć? Wielkopolski Park Narodowy leży zaledwie 15 km na południe od Poznania, na terenie trzech gmin powiatu poznańskiego: Mosiny, Stęszewa i Lubonia. Ze stolicą regionu posiada bardzo dogodne połączenia drogowe, autobusowe i kolejowe.

Dla turystów zmotoryzowanych przewidziano parkingi i miejsca wypoczynkowe umożliwiające łatwe dotarcie do najciekawszych fragmentów parku. Wśród nich warto wymienić parking w Jeziorach i na Osowej Górze oraz w pobliżu Szreniawy, a także miejsce wypoczynkowe nad jeziorem Jarosławieckim i w Puszczykowie, z malowniczym widokiem na Wartę.

Z Poznania do miejscowości otaczających Wielkopolski Park Narodowy dotrzemy autobusem i pociągiem. Bazą wypadową mogą być zarówno Puszczykowo i Mosina (na linii Poznań–Wrocław), jak i Szreniawa lub Stęszew (na linii Poznań–Wolsztyn).

PARK KRAJOBRAZOWY PUSZCZA ZIELONKA

Park położony jest na północny wschód od Poznania, w bezpośrednim sąsiedztwie miasta. Jest swego rodzaju zieloną ścianą, za którą znajduje się kolejne urokliwe miejsce powiatu. Sosny, buki, klony, jawory, dęby i graby to naturalna sceneria wycieczek po Puszczy Zielonce i nic dziwnego, bo lasy zajmują aż trzy czwarte jej terenu (bory sosnowe i lasy mieszane). Park zachowuje i chroni największy w regionie kompleks leśny zbliżony do naturalnego. Najcenniejsze przyrodniczo fragmenty obejmuje pięć rezerwatów. Trzy z nich chronią rzadkie gatunki roślin („Żywiec Dziewięciolistny”, „Jezioro Czarne”, „Jezioro Pławno”), a dwa pozostałe – zbiorowiska leśne („Klasztorne Modrzewie koło Dąbrówki Kościelnej”, „Las Mieszany w Nadleśnictwie Łopuchówko”).

Puszcza okazała się miejscem przyjaznym nie tylko dla ludzi spragnionych kontaktu z przyrodą, ale i dla... nietoperzy. Mieszka ich tutaj aż 13 gatunków. Z jednego z nich jesteśmy szczególnie dumni. Nazywa się borowiaczek i spotkanie z nim należy do rzadkości. Aby zapewnić mu błogi spokój, nie można robić mu zdjęć czy filmować. To lokator, którego należy traktować z wyjątkowym szacunkiem. Oprócz niego żyją tutaj jelenie, sarny, łosie i daniele, dziki, lisy oraz zające, dzikie króliki i wiewiórki, a także borsuki, kuny, wydry i bobry.

Ciekawa przyroda i duża różnorodność terenu sprawiają, że obszar Parku i jego otuliny wyjątkowo dobrze nadaje się na wycieczki piesze i rowerowe. Ich odbywanie ułatwia gęsta sieć znakowanych szlaków: szlaki piesze – czarny, czerwony, zielony, niebieski i żółty – oraz wyznaczona sieć szlaków rowerowych, których łączna długość wynosi 224 km. Szlakami tymi można dotrzeć do wszystkich najciekawszych miejsc Parku Krajobrazowego Puszcza Zielonka i otuliny. Ci, którzy z nich korzystają, podkreślają ich różnorodność. Rowerzyści chwalą „górki i dolki”, które pozwalają uniknąć nudy.

Liczne pagórki, doliny i rynny jeziorne dostaliśmy w spadku po ostatnim zlodowaceniu. A na południowo-zachodnim skraju parku znajduje się morena czołowa, której kulminacją jest licząca 143 m. npm. Dziewicza Góra. To najwyższe wzniesienie na terenie Puszczy Zielonki. Od 10 lat na szczycie Dziewiczej Góry wznosi się przeciwpożarowa wieża obserwacyjna, która służy turystom jako punkt widokowy.

Nic dziwnego, że jedna z czterech ścieżek edukacyjnych nosi nazwę „Dziewicza Góra”. (Pozostałe to „Zbiorowiska roślinne wokół Jeziora Zielonka” w Zielonce, „Walory przyrodnicze okolic Kiszkowa” oraz „Ścieżka edukacyjna im. Maksymiliana Jackowskiego” we Wronczynie). Główne szlaki komunikacyjne przebiegają poza parkiem. Na jego obszarze zachował się natomiast układ dawnych traktów komunikacyjnych, w większości o nawierzchni gruntowej, łączących znajdujące się tu miejscowości, a będących częścią historycznych szlaków handlowych. Są to trakty: poznański, annowski, bednarski, zielonkowski i pławiński. Krzyżują się one we wsi Zielonka. W samej wsi warto zwrócić uwagę na Arboretum Leśne Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, dostępne przez cały rok.

Puszcza Zielonka jest atrakcyjna turystycznie zwłaszcza dzięki licznym jeziorom. Na terenie Parku jest ich 30, z czego 19 ma powierzchnię powyżej jednego hektara. Największe z nich to Stęszewsko-Kołatkowskie, Worowskie Wielkie, Gackie i Dzwonowskie.

Przez tereny parku przebiegają również:

- Cysterski Szlak Rowerowy (CSR) prowadzący z Poznania do Wągrowca, Tarnowa Pałuckiego i Łekna, (142 km);
- odcinek historycznego szlaku pielgrzymkowego – Wielkopolska Droga Św. Jakuba, na trasie Gniezno–Poznań (oznaczona w terenie muszlą św. Jakuba);
- Wilczy Szlak – szlak konny prowadzący ze Stęszewka (otulina Parku) do Lubniewic na ziemi Lubuskiej (o łącznej długości 250 km).

Przez Park prowadzi również Szlak Kościołów Drewnianych wokół Puszczy Zielonki. Wędrując nim można zwiedzić min. kościółki w Kisz-kowie, Kicinie, Łagiewnikach Kościelnych, Sławnie, Skokach, Uzarzewie czy Wierzenicy.

Jak to wszystko zobaczyć? Do różnych punktów wypadowych w Puszczy dotrzeć można komunikacją publiczną aglomeracji poznańskiej. Przydatne są także połączenia kolejowe w stronę Murowanej Gośliny i dalej Wągrowca oraz w kierunku Gniezna.

PARK KRAJOBRAZOWY PROMNO

Nieopodal Puszczy Zielonki, 20 km na wschód od Poznania znajduje się Park Krajobrazowy Promno.

Gdyby wymyślać nazwę od zwierząt, które tu żyją, z powodzeniem mógłby nazywać się „motylek”. Motyli jest tu bowiem sporo. Tak samo jak owadów, choć świat zwierząt nie jest w tym miejscu szczególnie duży. Z większych ssaków występują sarny, jelenie, dziki i lisy, a także pracowite bobry i zadziorne wydry. Spotkać można także wiele gatunków ptaków, w tym drapieżne jastrzębie, kobuzy i błotniaki stawowe oraz żurawie, dzięcioły i bociany czarne.

Rzadkie i chronione gatunki grzybów, roślin i zwierząt stanowią o wartości „Promna”. Do katalogu najcenniejszych elementów dołącza również

wyraźnie wykształcona rzeźba polodowcowa krajobrazu. Na terenie parku znajdują się niewielkie jeziora wytopiskowe, spośród których największymi są Dębiniec, Wójtostwo, Dobre i Brzostek. Przez południową część otuliny przepływa rzeka Cybina, na której znajduje się największy zbiornik wodny otuliny – Jezioro Góra. Przez teren parku przepływają dwa główne ciek: Kanał Szkutelnik i Kanał Czachurski, które stanowią jego główną sieć hydrograficzną.

Większą część powierzchni parku stanowią lasy, głównie bory sosnowe oraz lasy liściaste, gdzie przeważają graby, buki, dęby szypułkowe oraz klony zwyczajne, jawory, jesiony i brzozy. Lasy te cechuje także bogate posycie, składające się m.in. z głogu, leszczyny i tarniny.

Utworzono tu cztery rezerваты przyrody: Jezioro Dębiniec, Jezioro Dążynek, Las Liściasty w Promnie i Okrągłak. Ponadto na terenie parku i otuliny znajduje się kilkanaście pomników przyrody. Dodatkową ochro-

Fot. 9. Las liściasty w Parku Krajobrazowym Promno

nę tych terenów zapewnia specjalny obszar ochrony siedlisk Ostoja koło Promna (sieć Natura 2000).

Przez Park przebiegają dwa szlaki piesze, trzy ścieżki nordic walking oraz fragment Pierścienia Rowerowego dookoła Poznania i Piastowskiego Traktu Rowerowego. Z Poznania najłatwiej do niego dotrzeć pociągiem lub samochodem udając się w kierunku Gniezna do Pobiedzisk.

ROGALIŃSKI PARK KRAJOBRAZOWY

Lech, Czech i Rus – właśnie tak mają na imię najsłynniejsze dęby w Wielkopolsce. Stały się one roślinnym symbolem regionu. Kto jednak poprzestanie na tej trójce, wiele straci, bo dębów w Rogalińskim Parku Krajobrazowym jest blisko 2 tysiące. Majestatyczne, o ogromnych obwodach pni, bywają nie tylko celem wypraw, ale i piękną, filmową sce-

Fot. 10. Najsłynniejsze dęby Rogalina

nografią. Rogaliński Park Krajobrazowy powstał właśnie z myślą o nich. Ma chronić skupiska dębów szypułkowych oraz unikatową rzeźbę terenu starorzeczy doliny Warty.

Na terenie parku dominują łąki oraz bory sosnowe. W starorzeczach Warty rosną obficie grązel żółty i grzybienie białe, na łąkach – nasięźrzał pospolity i storczyk kukawka, w zaroślach – pierwiosnka lekarska, podkolan biały i kosaciec syberyjski, w miejscach zatorfionych – owadożerne rosiczki, a w lasach – paprotka zwyczajna, lilia złotogłów, konwalia majowa i goździk siny.

Wśród zwierząt leśnych spotyka się sarny, dziki i lisy, a także bobry i wydry na terenach zalewowych oraz jaszczurki zwinki i żmije zygzakowate. Liczne są także siedliska ptaków, w tym żurawi, sójek, wilg, krogulców, myszołowów, kani, dzięciołów i słowików.

W parku zlokalizowane są dwa rezerваты przyrody. Rezerwat Goździk Siny w Grzybnie obejmuje południowo–zachodni stok i grzbiet wydmy, którą porasta goździk siny. Jest to najliczniejsze w Wielkopolsce oraz najdalej wysunięte na północ stanowisko tej rośliny.

Rezerwat Krajkowo to jeden z największych w Wielkopolsce rezerwatów przyrody. Chroni on krajobraz łęgów nadwarciańskich wraz z ich bogactwem flory i fauny a przede wszystkim skupisk wielowiekowych dębów szypułkowych.

Przez park przebiegają liczne trakty rowerowe, w tym fragment Pierścienia dookoła Poznania a także cztery szlaki piesze i ścieżka dydaktyczna „Bobrowy Szlak”.

INNE WAŻNE REZERWATY

Rezerwat Śnieżycowy Jar znajduje się na terenie gminy Murowana Goślina. Chroni stanowisko śnieżycy wiosennej, jedno z nielicznych w Wielkopolsce. Śnieżyce poczuły się tu na tyle dobrze, że powierzchnia rezerwatu powiększyła się i obecnie wynosi 9,27 ha, a otulina 8,84 ha.

Każdego roku do rezerwatu zjeżdżają ludzie, szukający pierwszych oznak wiosny i oglądają dywan utkany z białych kwiatków.

Najprawdopodobniej śnieżyce posadzili na tym terenie mieszkańcy, w końcu XIX wieku. Na terenie rezerwatu rośnie ok. 20 gatunków drzew i krzewów, m.in.: dąb czerwony, topola biała, klon polny (paklon), jawor, wiąz. Najmłodsze drzewa mają lat 20, najstarsze – 120.

Fot. 11. Tu w powiecie zaczyna się wiosna...

Sama śnieżyca rośnie masowo w runie zespołu grądu niskiego, występującego na brzegach strumienia płynącego w dość stromym jarze. Skrajem rezerwatu prowadzi ścieżka turystyczna, którą można osiągnąć idąc ze Starczanowa lub z Uchorowa (drogowskazy). W pobliżu przechodzi też konny Wilczy szlak.

Rezerwat Gogulec to torfowiskowy rezerwat przyrody położony w gminie Suchy Las. Znajduje się na skraju wsi Złotkowo, przy granicy poligonu Biedrusko. Skrajem rezerwatu przebiega znakowany kolorem żółtym szlak rowerowy z Poznania do Chłudowa i Obornik. Jego wcześniejsza część jest trasą łącznikową Pierścienia dookoła Poznania. Rezerwat został utworzony w celu ochrony torfowiska przejściowego z cenną florą i fauną. Można w nim znaleźć 6 gatunków objętych ochroną.

Murowane skarby powiatu

Zamek w Kórniku to ekstraklasa skarbów architektury, zabytek klasy „0”, piękna, przebudowana w XIX wieku rezydencja magnacka, której początki sięgają średniowiecza.

W swej obecnej formie zaliczany jest do najciekawszych przykładów architektury neogotyckiej w Polsce. Malowniczą budowlę, otoczoną fosą, zdobią usytuowane w narożnikach baszty, cylindryczna wieża, wieńczące mury krenelaże i duże gotyckie okna.

Położony w pięknym, zabytkowym parku jest miejscem odwiedzanym przez 100 tys. turystów rocznie. Zachwyty wzbudzają niepowtarzalne wnętrza z pięknymi intarsjowanymi posadzkami, rzeźbionymi odrzwiami, sztukateriami i gotyckimi sklepieniami.

W Sali Herbowej ujrzyć można obraz przedstawiający Białą Damę – Teofilę z Działyńskich Szoldrską–Potulicką, która jak wieść niesie, zstępuje z obrazu i w księżycowej poświacie, podtrzymując swą efektowną białą suknię, przechadza się po parkowej alei. Na co dzień zaś, zwiedzających mogą bez obawy o porwanie, oglądać kolekcję dzieł sztuki – portrety rodzinne z XVII–XIX w., eksponaty etnograficzne, meble, militaria i pamiątki historyczne.

Pierwotny murowany zespół obronny powstał w XV wieku. Zamek był kilkakrotnie przebudowywany przez kolejnych właścicieli. Wszystko po to, by przyjmowani tu goście, jak choćby Henryk Walezy, którego podejmował Stanisław Górka, czy Józef Piłsudski podejmowany przez Władysława Zamoyskiego, doświadczyli uroku miejsca będącego siedzibą i zara-

Fot. 12. Na spotkanie Białej Damy

zem oznaką wielkości rodu. Zamek należał do rodzin Górków herbu Łódzia, Czarnkowskich herbu Nałęcz, Grudzińskich herbu Grzymała, Działyńskich herbu Ogończyk i Zamoyskich herbu Jelita.

Przebudowany zamek – w pracach projektowych uczestniczył Karl Friedrich Schinkel – stał się siedzibą nie tylko muzeum, ale także stworzonej przez Tytusa Działyńskiego Biblioteki Kórnickiej, jednej z najbogatszych w Polsce. Wśród starych druków i rękopisów kórnickich znajdują się m.in. dzieła Jana Kochanowskiego, Mikołaja Reja, Juliusza Słowackiego czy też rękopis trzeciej części mickiewiczowskich *Dziadów*.

Z sąsiadującym z Kórnikiem miasteczkiem Bnin wiązą się

z kolei losy Laureatki Literackiej Nagrody Nobla Wisławy Szymborskiej, która przyszła na świat w folwarku zamkowym na tzw. Prowencie. W ten sposób Kórnik nabiera szczególnego znaczenia dla narodowej literatury.

Na południe i południowy-wschód od zamku rozciąga się na powierzchni 40 ha **arboretum kórnickie**. Jest to XIX-wieczny park krajobrazowy w stylu angielskim, stworzony przez Tytusa Działyńskiego, w miejscu stylowych ogrodów założonych w XVI w. Arboretum to najbogatsza w kraju kolekcja gatunków i odmian drzew i krzewów (ok. 3000)

srowadzonych z całego świata. Znajdziemy tu brzozy, topole, bzy oraz drzewa i krzewy iglaste. Szczególnym zainteresowaniem zwiedzających cieszą się krzewy ozdobne w okresie kwitnienia – azalie, różaneczniki, jaśminowce, a także magnolie.

Z myślą o turystach zmotoryzowanych wytyczono tzw. **Trasę Kórnicką**. Oznakowana drogowskazami stosowanymi w krajach Unii Europejskiej, pozwala będącym w drodze na dogodny dojazd i wybór najciekawszych obiektów oraz miejsc leżących w okolicy. Trasa liczy kilkadziesiąt kilometrów. Jej początkowy etap wyznaczono na skrzyżowaniu ulic Droga Dębińska i Królowej Jadwigi w Poznaniu. Dalej ulicą Bolesława Krzywoustego szlak biegnie w kierunku Kór-

Fot. 13. W krainie magnolii

nika i poprzez Bnin, Konarskie, Radzewice, Rogalin i Puszczykowo powraca do Poznania. Nazwie trasy umieszczonej na brązowych tablicach towarzyszą niebieskie plansze, na których zawarto informacje dotyczące najciekawszych obiektów turystycznych, znajdujących się w pobliżu. Trasą kórnicką pojedziemy w stronę zamku w Kórniku oraz otaczającego go arboretum, Pałacu i Galerii Sztuki w Rogalinie, Muzeum Narodowego Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie oraz przyrodniczych zakątków Wielkopolskiego Parku Narodowego, na terenie któ-

rego można zwiedzić Muzeum Przyrodnicze w Jeziorach i Muzeum im. Arkadego Fiedlera w Puszczykowie.

Zespół Pałacowo–Parkowy w Rogalinie (gmina Mosina) należy do najwspanialszych rezydencji w Wielkopolsce. Od 1949 roku zwiedzający mogą oglądać klasycystyczno–barokowe wnętrza, wzbogacone przez dzieła malarstwa, rzeźby i rzemiosła artystycznego. Kompleks tworzy połączony galeriami z dwiema oficynami pałac, sytuowany między dziedzińcem honorowym, a fantazyjnie strzyżonym ogrodem francuskim. Jego budowę z inicjatywy Kazimierza Raczyńskiego rozpoczęto w II poł. XVIII wieku. Projekt zaproponowany przez Dominika Merliniego, Jana Fryderyka Knobla i Jana Chrystiana Kamsetzera, oparty był na cechach stylu klasycystyczno–barokowego.

Fot. 14. Odnowiony Pałac w Rogalinie

Na początku XX wieku do pierwotnej struktury dołączono pawilon z rozległymi pomieszczeniami, będącymi obecnie galerią polskiego i zachodnioeuropejskiego malarstwa XIX i XX wieku.

Od półwiecza rogaliński pałac funkcjonuje jako oddział Muzeum Narodowego w Poznaniu. Powołana w 1991 roku przez hr. Edwarda Bernarda Raczyńskiego fundacja, oddała poznańskiej instytucji w wieczysty depozyt cały rodowy majątek przodków.

Protektorami przekazanej kolekcji byli niegdyś Edward i Atanazy Raczyńscy. Ich zamiłowanie do sztuk pięknych zaowocowało zgromadzeniem wyjątkowych dzieł malarstwa i rzeźby, dziś eksponowanych w murach rogalińskiej galerii. Można tu zobaczyć m.in. historyczne wizje Jana Matejki, świat fantastycznych stworzeń pędzla Jacka Malczewskiego, czy też poczuć klimat dekadencji przełomu wieków, w portretach Olgi Boznańskiej. W ramach stałej wystawy zobaczyć można także płótna Wojciecha Weissa, Aleksandra Gierymskiego oraz Paula Delaroche, Fritza Thaulowa, Friedricha Overbecka, Wilhelma Schadowa i Arnolda Bucklina. W jednym z pałacowych wnętrz, zwiedzający mają okazję zobaczyć zrekonstruowany londyński gabinet hr. Edwarda Bernarda Raczyńskiego – Prezydenta RP na Uchodźstwie w latach 1979–1986.

Obecnie, po zakończeniu długotrwałego remontu, główny korpus pałacu odzyskał dawny blask i został zrekonstruowany do wyglądu z roku 1938. Zwiedzać też można południową oficynę wraz z łącznikiem, oraz zajrzeć do powozowni gdzie eksponowane są pojazdy zaprzęgowe powstałe w latach 20-tych minionego wieku. Pałac urzeka pięknem i przepychem i cieszy się ogromnym zainteresowaniem turystów.

Spacerując po rozległym, prawie 37 ha parku, natrafić można na malowniczo położoną na wzniesieniu, nieco ukrytą w gęstwinie starych drzew, XIX wieczną kaplicę, będącą neoklasycystyczną kopią antycznej, rzymskiej świątyni Maison Carree w Nimes. W niej hr. Edward Raczyński złożył prochy swoich przodków, czyniąc zeń rodowe mauzoleum.

Fot. 15. Spacer parkowymi alejami

Ponadto na szlaku wędrówki ścieżkami rogalińskiego parku, zobaczyć można potężne, kilkusetletnie dęby – „Lech,” „Czech” i „Rus,” oraz wiele innych, które wspólnie stanowią największe skupisko starych dębów w Europie. Jak głosi legenda, w pradawnych czasach spotkali się na łowach w pobliskich kniejach trzej wojowie. Polując na rogate zwierzę dotarli na poświęconą Światowidowi polanę. W poszanowaniu świętości miejsca, darowali życie zwierzęciu, czym zasłużyli na upamiętnienie. Dębom rosnącym na uroczysku nadano imiona szlachetnych wojów, a całą osadę od zarania dziejów zaczęto nazywać Rogalinem.

Pałac w Będlewie (gmina Stęszew), swój romantyczny charakter zawdzięcza zastosowaniu form neogotyku angielskiego, zgodnie z życzeniem jego właściciela – hrabiego Bolesława Potockiego. Powstał w latach

60-tych XVIII wieku budowlę o rozbudowanej – z portykiem i podcieniami fasadzie frontowej, osadzono w parku, słynącym z rozmaitych, sprowadzonych z zagranicy krzewów i kwiatów. Niegdyś przylegał doń zwierzyniec, w którym żyło około 150 danieli. Dziś w autentycznych, neogotyckich wnętrzach mieści się Ośrodek Badawczo–Konferencyjny Instytutu Matematycznego Polskiej Akademii Nauk, w skład którego wchodzi także hotel i restauracja.

Spacerując alejkami parkowymi mijamy pomnikowe okazy kasztanów, lip, buków i wiązów i powstałą w II poł. XIX wieku neogotycką kapliczkę.

Pałac w Tulcach (gmina Kleszczewo) powstał w otoczeniu rozległego parku krajobrazowego. Niegdyś zamieszkany był przez członków niemieckiego rodu Sarrazinów. Do nich należała też inicjatywa jego powstania

Fot. 16. Pałac w Tulcach zaprasza

w latach 20–tych XX wieku. Obecnie w murach budowli mieści się siedziba Poznańskiej Stacji Hodowli Roślin.

„Zamek von Treskov” w Strykowie (gmina Stęszew) to jedna z najładniej odrestaurowanych rezydencji powiatu poznańskiego. Jest położona na południowo–wschodnim brzegu Jeziora Strykowskiego.

Pałac, o formach neogotyckiego zamku, został wybudowany w 1900 roku dla Hansa von Treskov. W centralnej części budowli znajduje się czterokondygnacyjna wieża zwieńczona krenelażem czyli blankami. Główny korpus budynku otaczają zróżnicowanej wysokości wieżyczki, skrzydła i przybudówki, często również zdobione krenelażem. Taras zbudowano od strony jeziora.

Pałac leży w środku bardzo starannie utrzymanego parku krajobrazowego, o powierzchni około 10 hektarów. W założonym w początku XIX wieku parku rosną między innymi dęby o obwodach do 490 cm, stare lipy, wierzby i metasekwoja chińska. Atrakcją obiektu są również korty tenisowe i plaża, ponieważ obecnie zamek wykorzystywany jest jako ekskluzywny hotel i restauracja.

Pałac w Krześlicach (gmina Pobiedziska) o cechach romantycznej architektury neogotyckiej, zbudowano na polecenie Zygmunta Radońskiego w latach 1877–80.

W jego otoczeniu znajduje się założony w I poł XIX wieku park krajobrazowy. Przy pałacu zachowała się również pochodząca z tego samego okresu, klasycystyczna oficyna i zabudowania folwarczne. Obecnie pięknie odnowiony mieści restaurację i hotel.

Wieś Krerowo (gmina Kleszczewo) należała niegdyś do biskupów poznańskich, wielokrotnie zmieniała właścicieli. Wiadomo, iż do wybuchu II wojny światowej pozostawała w rękach Antoniego Plewczyńskiego. W bezpośrednim sąsiedztwie pamiętającego minione dzieje „dawnego

dworku” w Krerowie, na przełomie lat 1905/06 postawiono pałac projektu Rogera Sławskiego. Pałac ma postać parterowego budynku z piętrowymi ryzalitami. W ostatnich latach został odnowiony. Dla potrzeb przyjezdnych oddano do dyspozycji pokoje gościnne. Otacza go niewielki lecz zadbane park krajobrazowy, zadrzewiony lipami, klonami i dębami.

Zbudowany w końcu XIX w, a następnie przebudowany ok. 1920 r. **pałac w Jeziorkach** (gmina Stęszew), mieści obecnie szkołę i Bibliotekę Miasta. Proste, klasycystyczne formy, to architektura typowa dla budownictwa schyłku dziewiętnastego wieku. Nieopodal, na powierzchni przekraczającej 12 ha znajduje się założony na przełomie XVIII i XIX wieku park krajobrazowy. Po stronie wschodniej pałacu można zobaczyć zachowane fragmenty ogrodu włosko–francuskiego: kamienne schodki, taras, sadzawkę i pergolę otoczoną szpalerem żywotników. Spacerując angielskim parkiem krajobrazowym natrafimy na kopiec z figurą Matki Boskiej.

Wielką atrakcją powiatu poznańskiego jest Wielkopolski Park Narodowy, a w nim urokliwie położona **osada Jeziory** (gmina Mosina) nad jeziorem Góreckim.” W okresie wojennym hitlerowcy pobudowali w Jeziorach rezydencję dla Namiestnika Kraju Warty – Artura Greisera. Obecnie budynek ten pełni rolę siedziby Dyrekcji Wielkopolskiego Parku Narodowego.

Pałac w Konarzewie (gmina Dopiewo) wyróżnia się wyjątkową na tle wielkopolskich rezydencji architekturą nawiązującą do wzorców włoskiego renesansu. Powstał w końcowych latach XVII–tego wieku. Pierwotnie stanowił siedzibę starosty osieckiego – Andrzeja Radomickiego, czego śladem jest znajdujący się nad wejściem herb Kotwicz.

W okresie powojennym częściowo przebudowano wnętrze, gdzie na szczególną uwagę zasługują sztukaterie zdobiące sięń i pomieszczenia piętra oraz malowidła z przełomu XVII/XVIII stulecia. Goszczący w kona-

rzewskiej rezydencji w 1806 roku Napoleon Bonaparte, mógł z pewnością odkryć uroki francuskiego parku, o regularnym układzie opadających uskokami tarasów. Kiedy w XVIII i XIX wieku Konarzewo przeszło pod panowanie Działyńskich, zmieniono charakter i rozplanowanie parkowej roślinności.

Obecnie na skraju parku krajobrazowego znajduje się zabytkowy, XVI-wieczny kościół pod wezwaniem św. Marcina. W XVII wieku do jego pierwotnej struktury dodano prezbiterium w stylu barokowym oraz wieżę, której masywny hełm góruje dziś nad okolicą.

Pałac, przez długi czas popadający w ruinę, obecnie trafił w ręce prywatne i jest w trakcie renowacji.

Biedrusko (gmina Suchy Las) najczęściej kojarzone dziś bywa z działaniami wojskowymi prowadzonymi na rozległych, miejscowych poligonach. Warto jednak wiedzieć, iż poza militarnymi aspektami miejscowość ta szczyci się powstaniem w II połowie wieku XIX-tego rezydencji w typie pałacu, przeznaczonej dla Alberta von Treskow. Budowla utrzymana jest w eklektycznym, neorenesansowym stylu.

Dziś jest także prywatną własnością i mieści hotel wraz z restauracją. Niezmiennie od lat pozostaje otoczona zielenią krajobrazowego parku.

Blżej nieba – kościoły z drewna i z cegły

W drewnianych kościołach tkwi niepowtarzalny urok. Są kameralne, mają piękną bryłę, zwracają na siebie uwagę nawet w przelocie, choćby z okien pędzącego samochodu. Warto się przy nich zatrzymać na dłużej, tym bardziej, że **szlak kościołów drewnianych wokół Puszczy Zielonki** został opracowany z myślą o turystyce samochodowej i korzysta z istniejącej sieci dróg. Powstał, żeby prezentować dziedzictwo drewnianej architektury. Pomaga także dbać o nią i zachowuje w naturalnej postaci. Drewno, z którego zbudowano te kościoły, pochodzi z Puszczy Zielonki. Na terenie powiatu poznańskiego znajduje się pięć spośród dwunastu kościółków wchodzących w skład tego wyjątkowego szlaku.

Kościół św. Mikołaja w Wierzenicy (gmina Swarzędz) jest drewniany, kryty gontem i został zbudowany na miejscu starszego w XVI w. Najstarsza jego część, nawa i prezbiterium pochodzą sprzed 1589 roku, a wieża z lat 1771–1778. Przed 1635 dobudowano zakrystię. W latach trzydziestych XX wieku wydłużono nawę poprzez włączenie w nią przyziemi wieży. W 1978 roku dobudowano kruchtę zachodnią.

W głównym ołtarzu znajduje się obraz Matki Boskiej Wierzenickiej, datowany na rok 1636. Obok niego umieszczono wczesnobarokową figurę patrona kościoła.

W kościele znajduje się, przylegająca do północnej nawy i zbudowana w stylu zakopiańskim, kaplica grobowa Cieszkowskich, a w niej rzeźbiony neoklasycystyczny nagrobek filozofa Augusta Cieszkowskiego z końca

Fot. 17. Figura św. Mikołaja

XIX w. Spadkobiercy Cieszkowskiego ufundowali obecny w kościele obraz Matki Boskiej z welonem, będący XVII-wieczną kopią znanego dzieła Guido Reniego.

Kościół św. Michała Archanioła w Uzarzewie (gmina Swarzędz) powstał prawdopodobnie w XII wieku. Pierwotnie drewniany, został rozebrany w 1749 r. W tym samym roku dziedzic wsi, Felicjan Niepruszewski, wybudował nową świątynię o konstrukcji szachulcowej. W 1869 kościół wzbogacił się o nową wieżę drewnianą. W 1900 roku dobudowano murowaną kaplicę i zakrystię. Kościół jest jednonawowy, halowy, o sklepieniu beczkowym. Ołtarz główny jest gotycki, natomiast dwa boczne – barokowe.

W kościele znajduje się obraz Matki Boskiej Śnieżnej oraz rzeźba św. Teresy: oba dzieła z XVII wieku. Przy świątyni stoi późnoklasycystyczny budynek plebanii z połowy XIX w.

W samym sercu wsi **Kicin** (gmina Czerwonak) wznosi się **drewniany kościółek p.w. św. Józefa**, datowany na poł. XVIII wieku. Dzieje jego powstania sięgają jednak znacznie wcześniej, bo roku 1405. Wów-

czas był pod wezwaniem Wszystkich Świętych, które zostało zmienione w momencie konsekracji nowej świątyni w 1749 roku i funkcjonuje obecnie jako – św. Józefa Oblubieńca NMP. Elementem uroczystości było poświęcenie czterech dzwonów, z których zachowały się trzy, noszące imiona św. Józefa, św. Nepomucena i św. Stanisława. Ich dźwięk rozlega się z kościelnej dzwonnicy również i dziś.

Kościół św. Marii Magdaleny w Długiej Goślinie (gmina Murowana Goślina) wybudowano ok. 1600 roku. Od 1621 roku należała ona do poznańskich benedyktynek poznańskich, które kupiły Długą Goślinę. Na początku XVIII w. dobudowano zwieńczoną barokowym hełmem wieżę kościoła oraz kruchtę zachodnią. Przed 1778 r. rozebrano znajdującą się po północnej stronie prezbiterium zakrystię i dobudowano nową po stronie wschodniej. W 1930 r. zbudowano nową zakrystię przy południowej stronie prezbiterium. Kościół jest budowlą orientowaną, o konstrukcji zrębowej, oszalowaną. Nawa wraz z węższym, prosto zamkniętym prezbiterium przykryta jest dwuspadowym dachem, pokrytym gontem.

Fot. 18. Drewniany kościół w Długiej Goślinie

W ołtarzu głównym wisi XIX-wieczny obraz przedstawiający św. Marię Magdalenę. W ołtarzu prawym znajduje się XVII-wieczna rzeźba Chrystusa Bolesciwego. Lewy ołtarz poświęcony jest św. Antoniemu. Predella ołtarza zawiera niewielki obraz przedstawiający pustelnicze życie św. Benedykta i dostarczającego mu na sznurze pokarm mnicha Romanusa. Po lewej stronie obrazu św. Antoniego (XIX/XXw.) znajduje się rzeźbiona postać św. Benedykta, po prawej – św. Kazimierza Królewicza.

We wsi **Węglewo** (gmina Pobiedziska) znajduje się **drewniany kościół pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej** z XVII wieku, będący sanktuarium maryjnym. Świątynia została wzniesiona w konstrukcji sumikowo-łatkowej w 1818 r. W kościele znajduje się mający barokowe formy cudowny wizerunek Pani z Wyspy. Poza cudownym obrazem Matki Boskiej godny uwagi jest gotycki krucyfiks na belce tęczowej, z końca XIV w. oraz obrazy św. Katarzyny z XVIII w. i św. Wawrzyńca z początku XIX w.

Oprócz szlaku kościołów drewnianych w Puszczy Zielonce na terenie powiatu poznańskiego znajdują się liczne zabytkowe drewniane obiekty sakralne rozsiane po wszystkich gminach.

Jednym z nich jest wybudowany w 1712 roku w **Rogalinku** (gmina Mosina) barokowy kościółek kryty gontem, z dachem zwieńczonym wieżyczką. Do najciekawszych jego zabytkowych elementów należą: ołtarz z późnogotycką rzeźbą Madonny (rzeźba została skradziona), stanowiący przykład sztuki ludowej z przełomu XVII/XVIII wieku ołtarz boczny, oraz podobnego pochodzenia obraz „Chrystus Ubiczowany”. Znajdują się tu trzy ołtarze barokowe z końca XVIII stulecia.

Kościół św. Jadwigi w Łodzi (gmina Stęszew) to obiekt drewniany, zbudowany w drugiej połowie XVII wieku, gruntownie odnowiony w 1784. Do 1959 dach kryła strzecha, lecz ze względów praktycznych wymieniono ją na gont. Świątynię otacza pierścień starych drzew i mur,

w którym znajduje się pochodząca z XVIII wieku barokowa brama. Jest to kościół halowy, w którym nie ma wydzielonego prezbiterium. Konstrukcję zamyka murowana zakrystia na planie ośmioboku, zbudowana w 1936 roku. Posiada kopulasty dach, zwieńczony blaszanym hełmem z latarnią. Z 1854 pochodzi murowana kaplica grobowa Potockich, wzniesiona w stylu neoromańskim. Na dachu świątyni znajdują się dwie wieżyczki z latarniami, kryte blachą. Wewnątrz uwagę zwraca belka tęczowa z krucyfiksem, pochodzącym z początku XVI wieku. Strop zdobią fasety. Ołtarz główny, utrzymany w stylu barokowym, pochodzi z około 1670 r. W ołtarzu znajduje się obraz z roku 1866, który powstał jako wotum po epidemii cholery. Kaplica Potockich urządzona została w stylu neobarokowym. Wewnątrz znajduje się osiem epitafiów członków rodziny z czarnego marmuru. Pochodząca z 1863 dzwonnica ma konstrukcję słupowo–ramową, kryje ją dwuspadowy dach. W jej wnętrzu znajduje się dzwon odlany w 1684 dla uczczenia zwycięstwa Jana III Sobieskiego pod Wiedniem.

Zabytkowy, **drewniany Kościół Wszystkich Świętych**, zlokalizowany we wschodniej części **Kleszczewa**, zbudowano w latach 1760–1762. Składa się on z trzech wyraźnie wydzielonych z zewnątrz części: kruchty, nawy i prezbiterium. Jest kryty gontem i zwieńczony sygnaturką. Wewnątrz stoją m.in. trzy ołtarze i rokokowa ambona z lat 60. XVIII wieku. Przy kościele znajduje się drewniana kapliczka maryjna i krzyż misyjny. Obok świątyni zlokalizowana jest drewniana dzwonnica z XIX wieku.

Powstały w latach 1737–1738 **drewniany kościół w Gułtowach** (gmina Kostrzyn Wlkp.) usytuowano na wzniesieniu w samym środku wsi. Wygląda malowniczo w otoczeniu starych drzew. Zwiedzając go warto zwrócić uwagę na barokowy i rokokowy wystrój. Od XVIII wieku wieś Gułtowy należała do Bnińskich, dlatego spoczywa tutaj nestorka rodu Franciszka Bnińska – starościna średzka. Jej klasycystyczny nagrobek

znajduje się pod amboną. Na połowę XVIII wieku datowane są również polichromie, zdobiące sklepienie oraz ściany nawy.

Zabytkowy **drewniany Kościół Świętego Krzyża w Buku** zbudowany został na planie krzyża w 1760 roku, na miejscu wcześniejszej, rozebranej w XVIII w. świątyni. Do dzisiaj zachowały się oryginalne malowidła ściennie, przedstawiające sceny z życia Świętego Wojciecha. Do najcenniejszych przedmiotów z wyposażenia świątyni należą krucyfiks i kamienna kropielnica z przełomu XV i XVI w. Obok kościoła znajduje się drewniana dzwonnica z XVIII w. oraz figura Ecce Homo z 1762 r.

Oprócz obiektów sakralnych wzniesionych z drewna, na terenie powiatu poznańskiego można także odnaleźć **kościół murowany**, jak na przykład **Kościół Świętego Stanisława Biskupa w Buku**. To klasycystyczna świątynia wybudowana w latach 1838–1846. W 1945 roku została spalona. Odbudowano ją w latach 1946–1951, a doszczętnie zniszczone wewnątrz umeblowano późnobarokowym wyposażeniem sprowadzonym z kościoła w Woźnikach. W 1992 roku po zwróceniu starego wyposażenia do Woźnik, kościół otrzymał nowe wyposażenie.

Ruiny kościoła p.w. św. Jana Chrzciciela w Chojnicy (gmina Suchy Las) stanowią ślad dawnego dziedzictwa – czasów późnego gotyku. Zachowała się w większości bryła pierwotnego kościoła. Choć obecnie opuszczony i stopniowo niszczejący, niegdyś z pewnością cieszył się troską i przywiązaniem wiernych, o czym świadczy jego historia, w której nie brak inicjatyw zmian i przebudów dokonywanych wewnątrz budowli.

Budowę renesansowego **kościół parafialnego p.w. św. Mikołaja w Owińskach** rozpoczęto w pierwszej ćwierci XV w., a ukończono w 1574 r. Został on nieco przebudowany na przełomie XVII i XVIII w. (prace rozpoczęto w 1686 r.), z tego okresu pochodzi barokowy szczyt

wschodni. W 1835 roku kościół przestał być kościołem parafialnym. W ostatecznej formie jest renesansowy, częściowo zbarokizowany. Murowany z cegły w układzie polskim, nawa i kruchta są otynkowane. Jednonawowy z prostokątnym, nieco węższym prezbiterium wyodrębnionym łukiem tęczowym ostrołukowym. Od północy znajduje się dwuprzęsłowa zakrystia, od południa kruchta. Wewnątrz, w prezbiterium znajduje się nowy strop – w miejsce renesansowego pseudokasetonowego. W nawie zachowały się trzy pierwotne belki profilowane, zdobione malowanymi rozetami. Kościół ten od 1939 roku nie jest używany i popada powoli w ruinę, mimo podejmowanych prac zabezpieczających i realizowanego w 1996 roku remontu krytego dachówką, dwuspadowego dachu.

Obecny **kościół p.w. św. Jana Chrzciciela w Owińskach** wybudowany został w latach 1720–28. Wyróżnia go bogaty, barokowy wystrój wnętrza. Ołtarz główny ze spiralnymi kolumnami wzorowany jest na konfesji z bazyliki watykańskiej. Na uwagę zasługują także barokowe stalle z intarsjami i rzeźbione rokokowe konfesjonały oraz polichromie autorstwa Adama Swacha i Walentego Żebrowskiego.

Kościół parafialny pw. Narodzenia NMP w Sobocie (gmina Rokietnica) to najstarszy zabytek sakralny w gminie. Fundowany był w 1367 roku. Pierwotny kościół był drewniany. Obecnie istniejący jest murowany, jednonawowy, późnogotycki (wzniesiony w latach 1510–1517). Remont kościoła, któremu groziło zawalenie, był przeprowadzony w roku 1780. Całe wyposażenie wnętrza pochodzi z przełomu XIX i XX w. i jest utrzymane w stylu neogotyckim. W ołtarzu znajduje się łaskami słynący obraz Matki Bożej z 1794 r. W nawie świątynia posiada drewniany strop, w prezbiterium sklepienie gwiazdźdźiste. W prezbiterium na ścianach umieszczone są płyty nagrobkowe rodziny Sobockich, pochodzące z XVI w. Do kruchty prowadzą zabytkowe drzwi żelazne z XVIII w. Na uwagę zasługuje gotycka monstrancja z 1450 r. W kościele znajdują się również gotyckie organy i renesansowy kielich oraz tablica upamiętniająca 200.

rocznicę bitwy pod Wiedniem. Do rejestru zabytków włączona jest także dzwonnica z kamiennym murem otaczającym kościół.

Kościół p.w. Św. Michała Archanioła w Pobiedziskach należy do najstarszych kościołów gotyckich w Wielkopolsce. Powstał na przełomie XIII i XIV wieku. Mimo wielu zniszczeń i przeróbek, w swoim zasadniczym kształcie przetrwał do dziś. W klasycystycznym ołtarzu głównym z początku XIX w. znajduje się obraz św. Michała Archanioła z 1621 r. Cennym zabytkiem jest też rzeźba Matki Boskiej Bolesnej z II połowy XV w. Na zewnętrznych murach kościoła znajduje się ponad 1000 zagadkowych dołków, które powstały prawdopodobnie w XIV–XVI wieku podczas używania tzw. świrdrów ogniowych do rytualnego krzesania ognia w trakcie wielkosobotnich obrzędów, charakterystycznych dla późnego średniowiecza. Nieopodal znajduje się drewniana dzwonnica zbudowana w XIX w.

Dzieje **kościół p.w. św. Jakuba w Murowanej Goślinie** najprawdopodobniej sięgają czasów romańskich. Jego obecny kształt jest wynikiem prac budowlanych i restauracyjnych przeprowadzanych wielokrotnie w ciągu wieków, począwszy od momentu powstania nowożytnej bryły. Było to w pierwszych dziesięcioleciach XVII wieku. Wśród elementów wyposażenia kościoła warto zwrócić uwagę na znajdujący się dziś przy wschodniej ścianie nagrobek Urszuli z Ostrorogów Lwowskich Potulickiej, małżonki ówczesnego właściciela Murowanej Gośliny Piotra Potulickiego, wojewody kaliskiego. Stanowi on zabytek niezwykle interesujący pod względem artystycznym – jako przykład sztuki protestanckiej XVI wieku w Polsce, kiedy goślińska świątynia użytkowana była przez braci czeskich. Funkcje zboru przestała pełnić na przełomie XVI i XVII wieku, kiedy przejęli ją katolicy. Wówczas też nagrobek Urszuli Potulickiej zakopano na przykościelnym cmentarzu. Wydobyto go i ponownie umieszczono w przestrzeni sakralnej dopiero w XIX wieku.

Gotycki kościół farny w Stęszewie zbudowano w 1468 roku na miejscu pierwotnego kościoła drewnianego (wzmiankowanego w 1298 i 1315 roku). Zlokalizowano go na wschód od miejskiego rynku. Obecny wygląd zawdzięcza odbudowie dokonanej po pożarze w XVIII wieku. Wewnątrz zachowały się neorenesansowe ołtarze boczne.

Wazy, totemy i ule, czyli pamiątki sprzed lat

Na terenie powiatu poznańskiego znajduje się kilkanaście muzeów. Część z nich – ale nie wszystkie – jest nierozzerwalnie związana z zabytkami, na terenie których się znajdują. Dwoma najważniejszymi obiektami muzealnymi są, opisane wcześniej, Zamek w Kórniku oraz Pałac w Rogalinie.

Na uwagę zasługuje także **Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno–Spożywczego w Szreniawie**. Leży ono przy drodze krajowej nr 5 z Poznania do Wrocławia. Zobaczymy tu fragment dawnego parku dworskiego i gospodarstwa folwarcznego z zabytkowymi budynkami gospodarczymi z połowy XIX wieku. Wystawy plenerowe zlokalizowane na ogromnym obszarze 10 hektarów to między innymi skansen pszczelarski, maszyny i urządzenia związane z przemysłem cukrowniczym, kieraty oraz zestaw urządzeń związanych z zaopatrzeniem wsi i rolnictwa w wodę. Na szczególną uwagę zwiedzających zasługuje największa w kraju kolekcja lokomobli parowych.

W kilkunastu pawilonach wystawienniczych, których łączna powierzchnia wynosi ponad 5 tysięcy metrów kwadratowych, znajdują się zabytki dotyczące dziejów polskiej wsi, a także techniki rolnej, chowu i hodowli zwierząt, bartnictwa i pszczelarstwa, hodowli roślin i ogrodnictwa, chmielarstwa i wikliniarstwa, transportu wiejskiego i komunikacji oraz rzemiosła wiejskiego.

Niezwykłe cenne są zbiory dotyczące transportu wiejskiego. Szczególnie ciekawy jest rower z 1890 roku wykonany przez rzemieślnika wiejskiego, a także pochodzące z różnych regionów Polski wozy gospodarskie i wyjazdowe oraz sanie.

Pod zarządem Muzeum znajduje się, położona na terenie Wielkopolskiego Parku Narodowego, wieża widokowa o wysokości 22 metrów – mauzoleum Bierbaumów, pierwszych właścicieli majątku w Szreniawie.

Muzeum posiada dwa oddziały specjalistyczne. Są to Skansen Pszczelarstwa w Swarzędzu oraz Muzeum Przyrodnicze w Uzarzewie.

Fot. 19. Unikatowa lokomobila – zbiory Muzeum w Szreniawie

Zbiory znajdujące się w **Skansenie i Muzeum Pszczelarstwa w Swarzędzu** dotyczą bartnictwa, pszczelarstwa i jedwabnictwa oraz zagadnień związanych z pszczołami samotnicami i trzmielami. Muzeum posiada bogatą kolekcję uli prezentowanych na wolnym powietrzu. Są to: ule kłodo-we, wśród których znajduje się pochodząca z XV wieku barć; koszki – czyli ule słomiane oraz ule architektoniczne i figuralne. W budynku pofolwarcznym znajduje się ekspozycja dotycząca owadów użytkowych. Dużą atrakcją stanowi ul demonstracyjny, umożliwiający obserwację życia pszczół.

Muzeum Przyrodniczo–Łowieckie w Uzarzewie znajduje się przy Szlaku Piastowskim, 15 kilometrów od Poznania. Mieści się w XIX-wiecznym pałacu położonym w sześćohektarowym parku krajobrazowym o urozmaiconej rzeźbie terenu. Drugim zabytkowym budynkiem jest stajnia–wozownia, gdzie przedstawiona została ekspozycja przyrodni-

cza. W pomieszczeniach pałacu znajduje się ekspozycja poświęcona historii łowiectwa – od początków bardzo odległych, odtworzonych na podstawie wykopalisk, aż do XX wieku.

Muzeum–Pracownia Literacka Arkadego Fiedlera mieści się w starym budynku i ogrodzie rodziny Fiedlerów w Puszczykowie.

W domu zobaczyć można przywiezione z licznych podróży rodziny Fiedlerów oryginalne eksponaty z Ameryki Północnej i Południowej, Afryki i Azji. Szczególnie ciekawe są rzeźby i maski obrzędowe (w tym słynna maska z łańcuchem, obdarzona – wg wierzeń – magiczną mocą niezwykłego oddziaływania na ludzi) oraz tam–tamy. Imponujący jest także arsenał łuków, włóczni i my-

Fot. 20. Na tropach dawnych kultur – Muzeum w Puszczykowie

śliwskich dmuchawek, a także trofea ludzkich głów preparowanych przez Indian Híbarów. Jest też wiele eksponatów, prezentujących faunę odległych kontynentów: piękne motyle tropikalne, ogromne pająki ptaszniki, skorpiony oraz krokodyle i kajmany.

W ogrodzie znajduje się unikalna w Europie kolekcja egzotycznych monumentów, wiernych kopii w skali 1:1 pomników dawnych kultur. Na przykład 6,5 metrowej wysokości posąg z Wyspy Wielkanocnej, legendarna Brama Słońca z okolic Jeziora Titicaca w Boliwii oraz gigantyczny posąg wojownika tolteckiego.

Uwagę zwraca także pomnik Siedzącego Byka, jednego z największych wodzów Indian preryjnych XIX wieku. Dużą atrakcją stanowią także repliki w skali 1:1 legendarnego żaglowca Krzysztofa Kolumba Santa Maria oraz samolotu myśliwskiego Hawker Hurricane MK I, który brał udział w Bitwie o Anglię podczas II Wojny Światowej.

Muzeum Martyrologiczne w Żabikowie przenosi nas także w dramatyczne czasy wojny. Znajduje się w budynku, który jako jedyny zachował się po likwidacji w 1944 roku istniejącego tutaj niemieckiego Więzienia Policji Bezpieczeństwa. Zgromadzone fotografie i dokumenty ukazują dramat ludzi uwięzionych w hitlerowskich obozach koncentracyjnych. Liczba ofiar straconych w tym miejscu nie została do dziś ściśle określona. Ocenia się jednak, że przez obóz przeszło około 40 tysięcy więźniów. Znacząca część z nich została dalej przetransportowana do obozów koncentracyjnych w Auschwitz, Ravensbrück i Sachsenhausen. Stała ekspozycja muzeum prezentuje historię obozów pracy stworzonych na terenie Wielkopolski dla ludności pochodzenia żydowskiego. Wiele eksponatów to pamiątki przekazane przez więźniów i ich rodziny.

Skansen Miniatur w Pobiedziskach znajduje się przy drodze Poznań–Gniezno. Wśród stu eksponowanych w skali 1:20 makiet można

znaleźć najbardziej charakterystyczne wielkopolskie budowle, w tym leżące na Szlaku Piastowskim kościoły, liczne ratusze miejskie, dworki i pałace oraz odtworzoną zabudowę Starego Rynku w Poznaniu. Podstawową funkcją skansenu jest ukazanie struktury przestrzennej Szlaku Piastowskiego w jego dzisiejszym i częściowo historycznym kształcie oraz procesu rozwoju osadnictwa i kształtowania się państwowości polskiej.

Gród Pobiedziska zlokalizowany jest przy trasie Poznań–Gniezno, nieopodal Skansenu Miniatur w Pobiedziskach. Jest to drewniana forteca wzorowana na okres wczesnego średniowiecza. Na terenie grodu udostępniono do zwiedzania wystawę machin oblężniczych w naturalnej skali. Można je nie tylko oglądać lecz także wypróbować działanie niektórych z nich.

Muzeum Misyjno–Etnograficzne Werbistów w Chludowie gromadzi przedmioty i pamiątki o charakterze etnograficznym pozyskane przy okazji prac misyjnych realizowanych przez polskich braci werbistów niemal w każdym zakątku świata. Zwiedzający mają okazję zobaczyć autentyczną broń myśliwską, szamańskie insygnia, a także stroje charakterystyczne dla danych kultur.

W Domu Misyjnym SVD – księży Werbistów znajduje się Sala Pamięci ojca Mariana Żelazka SVD, misjonarza, kandydata do Pokojowej Nagrody Nobla. Ojciec Żelazko poświęcił swoje życie pracy misyjnej wśród tubylczej ludności Indii. W Sali Pamięci zgromadzono eksponaty etnograficzne będące pamiątkami po jego podróżach misyjnych po pięciu kontynentach Ziemi.

Muzeum Regionalne w Stęszewie funkcjonuje w zabytkowym, ostatnim istniejącym w okolicy budynku z podcieniami. Zobaczyć tam można eksponaty historyczne i etnograficzne związane z miastem, wśród nich: stroje ludowe oraz skrzynie i sprzęty rzemiosła wiejskiego.

Izba Muzealna PTTK Ziemi Bukowskiej zgromadziła w swoich zasobach eksponaty dokumentujące przeszłość okolic Buku. Są wśród nich sztandary organizacji i towarzystw międzywojennych, a także pamiątki związane z Powstaniem Wielkopolskim i okupacją hitlerowską.

Izba Regionalna Ziemi Goślińskiej mieści się w zabytkowym ratuszu, siedzibie Biblioteki Publicznej Murowanej Gośliny. Jest to placówka muzealno-badawcza poświęcona przeszłości ziemi goślińskiej. Zawiera ekspozycję pamiątek z regionu, spośród których najstarsze pochodzą z XVIII wieku.

Muzeum Młynarstwa w Rogierówku znajduje się tuż obok jeziora Kierskiego, w drewnianym wiatraku typu holender z 1905 roku, wykonanym na planie ośmiokąta. Jest to jedyny tego typu wiatrak w Wielkopolsce, w znacznym stopniu zautomatyzowany. Pracujący w nim młynarz musiał w zasadzie jedynie wsypać ziarno i podłożyć worek pod mękę. Jego górna część, tzw. czapa, sama ustawiała się kierunku wiatru, co ułatwiał mały wiatraczek z tyłu kopuły. Dodatkowym ulepszeniem technicznym, zwiększającym szybkość pracy wiatraka i usprawniającym tym samym pracę młynarza, były śmigła z żaluzjami. We wnętrzu zabytkowego holendra do dziś możemy oglądać dawne maszyny służące do produkcji mąki: maszynę parową wykorzystywaną do napędu podczas bezwietrznej pogody, specjalną linę z sierści wielbłądziej i konopi oraz dotknąć specjalnego drewna egzotycznego, którego nie trzeba było oliwić.

Muzeum Przyrodnicze Wielkopolskiego Parku Narodowego w Jeziorach kontynuuje działalność dawnego Muzeum Przyrodniczego w Puszczykowie. Już wówczas Muzeum dysponowało 530 eksponatami ssaków, ptaków, gadów i płazów oraz bogatym księgozbiorem umieszczonym w bibliotece. Ekspozycja Muzeum Przyrodniczego umieszczona jest w czterech salach. W pierwszej z nich można zapoznać się z podstawowy-

mi informacjami o Wielkopolskim Parku Narodowym, pomnikach przyrody, ekosystemach oraz zbiorowiskach leśnych WPN. Sala druga podzielona została na kilka bloków tematycznych, z których najważniejsze to ryby jezior Wielkopolskiego Parku Narodowego. Sala trzecia poświęcona jest w całości ptakom, zaś czwarta owadom.

Muzeum Powstańców Wielkopolskich im. Gen. Józefa Dowbora-Muśnickiego w Lusowie (gm. Tarnowo Podgórne) od 2008 roku znajduje się w budynku przy ul. Ogrodowej. Znajdujące się w nim ekspozyty upamiętniają zwycięskie powstanie z lat 1918–1919. Muzeum prezentuje także ekspozycje dotyczące najnowszej historii Polski.

Wieża widokowa na Dziewiczej Górze

W 2005 roku w najwyższym punkcie Dziewiczej Góry wybudowana została dostrzegalnia przeciwpożarowa, zwana po prostu wieżą widokową. Wieża stanowi atrakcję dla turystów, którzy po pokonaniu 172 schodów mogą podziwiać panoramę Gminy Czerwonak i nieodległego Poznania oraz lasów i wzniesień Puszczy Zielonka. Wieża ma 40 m wysokości. Platforma widokowa udostępniona turystom znajduje się na wysokości 30 m, a nad nią mieści się jeszcze doskonale wyposażone stanowisko obserwacyjne leśników.

Wieża widokowa na terenie WPN w Mosinie

Drewniana wieża widokowa w Mosinie na Pożegowie ma 16,97 m wysokości. Zlokalizowana jest ona 140,5 m n.p.m. na terenie tzw. glinianek, znajdujących się w obszarze chronionym NATURA 2000 oraz w Wielkopolskim Parku Narodowym.

Wieża widokowa dostępna jest dla zwiedzających przez cały tydzień. Dla turystów przygotowane są wiaty biwakowe, ławeczki, stojak dla rowerów oraz platformy widokowe, które sprzyjają odpoczynkowi na świeżym powietrzu. Z wieży roztacza się panorama m.in. na miasto Poznań,

Wielkopolski Park Narodowy i Mosinę.

Pierwszy w Europie na taką skalę **Park Orientacji Przewodzonej** powstał z myślą o dzieciach niewidomych i słabo widzących uczących się w Specjalnym Ośrodku Szkolno–Wychowawczym dla Dzieci Niewidomych w Owińskach. Służy im do nauki samodzielnego poruszania się w przestrzeni dostępnej ludziom widzącym. Zwany też ogrodem zmysłów pozwala doświadczyć otaczający świat wszystkimi zmysłami. Różnorodna nawierzchnia poszczególnych ścieżek, tworzone przez nie labirynty wypełnione zapachowymi ogródkami oraz różnego rodzaju i kształtu piaskownice czy fontanny pobudzają zmysł dotyku, węchu i słuchu. Wiele atrakcji znajdą w nim zwłaszcza dzieci i młodzież. To niezwykle miejsce do nauki, zabawy i integracji.

Fot. 21. Owińska – miejsce do nauki orientacji

Służby i stráže

Na wszelki wypadek, na koniec parę informacji o służbach i strażach, które dbają o nasze bezpieczeństwo.

STRAŻ POŻARNA

Na terenie powiatu działają dwie Jednostki Ratowniczo-Gaśnicze Państwowej Straży Pożarnej, wchodzące w skład Komendy Miejskiej w Poznaniu. JRG 8 zlokalizowana jest w Bolechowie natomiast JRG 9 stacjonuje w Mosinie.

Ponadto w każdej gminie znajdują się jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych. Łącznie, na terenie powiatu poznańskiego działają 63 jednostki.

POLICJA

Ma w powiecie **14 komisariatów** (w Buku, Czerwonaku, Komornikach, Kostrzynie, Kórniku, Luboniu, Murowanej Goślinie, Mosinie, Pobiedziskach, Puszczykowie, Stęszewie, Suchym Lesie, Swarzędzu i Tarnowie Podgórny) Wszystkie działają w ramach struktury Komendy Miejskiej Policji w Poznaniu.

SZPITAL W PUSZCZYKOWIE

Prowadzi działalność w formie spółki akcyjnej powołanej 31 grudnia 2014 roku pod nazwą Szpital w Puszczykowie im. prof. S.T. Dąbrow-

skiego spółka akcyjna, w której 100% kapitału zakładowego ma powiat poznański. Obok nowoczesnego Szpitalnego Oddziału Ratunkowego pacjenci korzystają z 17 oddziałów specjalistycznych i wyremontowanego Bloku Operacyjnego, z pięcioma salami operacyjnymi. Umożliwiają one przeprowadzanie operacji z zakresu chirurgii ogólnej, neurochirurgii, urologii, ortopedii i traumatologii, okulistyki, laryngologii oraz ginekologii. Blok wyposażony jest w: artroskopy, endoskopy, instrumentarium do skomplikowanych operacji chirurgicznych, urologicznych, neurochirurgicznych i ortopedycznych. W szpitalu działają też zakłady diagnostyki laboratoryjnej i obrazowej. Prowadzi on tę działalność naukową i dydaktyczną oraz współpracę międzynarodową.

Organizacja powiatu poznańskiego

Powiat poznański prowadzi siedem zespołów szkół ponadpodstawowych (w Bolechowie i Murowanej Goślinie, Kórniku, Puszczykowie, Rokietnicy, Mosinie oraz dwóch w Swarzędzu). Szkoły w Puszczykowie, Mosinie i Rokietnicy mają internaty dla uczniów. Można tam zdobyć zarówno wiedzę ogólną, jak specjalistyczne umiejętności przydatne później na rynku pracy. Wśród ciekawszych propozycji warto wskazać klasę wojskową w liceum w Mosinie oraz klasę sportowo–obronną i wojskową w liceum w Bolechowie i klasy patronackie firmy SOLARIS Bus&Coach SA w szkole zawodowej w Murowanej Goślinie a także klasę policyjną w Liceum przy ZS nr 2 w Swarzędzu, klasy patronackie firm Volkswagen Poznań oraz SKF Polska w ZS nr 1 w Swarzędzu. Natomiast Zespół Szkół w Puszczykowie, w skład którego wchodzi także gimnazjum słynie z klas z oddziałami sportowymi.

Powiat poznański prowadzi też dwa specjalne ośrodki szkolno–wychowawcze, w Mosinie i Owińskach. W skład ośrodka w Mosinie wchodzi szkoła podstawowa specjalna, gimnazjum specjalne, zasadnicza szkoła zawodowa specjalna oraz trzyletnia szkoła specjalna przysposabiająca do pracy. Ośrodek w Owińskach kształci dzieci niewidome i słabowidzące. W jego skład wchodzi: szkoła podstawowa specjalna, gimnazjum specjalne, zasadnicza szkoła zawodowa specjalna oraz liceum ogólnokształcące i szkoła specjalna przysposabiająca do pracy.

Powiat poznański kieruje pracami trzech Poradni Psychologiczno–Pedagogicznych. Poradnia w Luboniu wraz z swoimi filiami w Tarnowie

Podgórnym, Buku, Suchym Lesie i Stęszewie działa w zachodniej części powiatu, obejmując także gminy Dopiewo i Rokietnica. Poradnia w Puszczykowie, z filią w Kórniku działa w południowej części powiatu, również na rzecz gmin Mosina i Komorniki, natomiast poradnia w Swarzędzu, z filiami w Murowanej Goślinie, Kostrzynie Wielkopolskim, Pobiedziskach i Czerwonaku działa w części wschodniej obejmując także gminę Kleszczewo.

Na terenie powiatu poznańskiego działa kilka jednostek dedykowanych sprawowaniu pomocy rodzinom. Są to: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie a także Dom Dziecka w Kórniku–Bninie i Dom Rodzinny w Swarzędzu oraz Ośrodek Wspomagania Rodziny i Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Kobylnicy. Pod auspicjami powiatu działa także Dom Pomocy Społecznej w Lisówkach.

Jednostkami powiatowymi są także Zarząd Dróg Powiatowych, który zarządza drogami o randze powiatowej oraz Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Poznaniu i Powiatowy Urząd Pracy, będący jednostką wspólną dla powiatu i Poznania.

Wykaz fotografii

Fot. 1.	Na jednym ze szlaków WPN	5
Fot. 2.	Wieża widokowa na Dziewiczej Górze	6
Fot. 3.	Powiat prowadzi rowerzystów	10
Fot. 4.	Rajd w powiecie poznańskim	12
Fot. 5.	Tu trzeba przenieść kajak	17
Fot. 6.	Dokąd wyruszyć z kijami?	20
Fot. 7.	Którędy teraz?	23
Fot. 8.	Głaz Adama Wodniczki	26
Fot. 9.	Las liściasty w Parku Krajobrazowym Promno	30
Fot. 10.	Najsłynniejsze dęby Rogalina	31
Fot. 11.	Tu w powiecie zaczyna się wiosna... ..	33
Fot. 12.	Na spotkanie Białej Damy	36
Fot. 13.	W krainie magnolii	37
Fot. 14.	Odnowiony Pałac w Rogalinie	38
Fot. 15.	Spacer parkowymi alejami	40
Fot. 16.	Pałac w Tulcach zaprasza	41
Fot. 17.	Figura św. Mikołaja	46
Fot. 18.	Drewniany kościół w Długiej Goślinie	47
Fot. 19.	Unikatowa lokomobila – zbiory Muzeum w Szreniawie	55
Fot. 20.	Na tropach dawnych kultur – Muzeum w Puszczykowie	56
Fot. 21.	Owińska – miejsce do nauki orientacji	61